Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1,722 Կ. ՊՈԼԻՍ. 1902, ՄԱՅԻՍ 27—9 ՅՈՒՆԻՍ 3 ՐԻՊԻՒԼ ԺՀ՚. 1320 — 27 ՄԱՅԻՍ 1318 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԻԶԵԱՆ

ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ
Հասոյ յանձնում 12 դրչ.
ՔԱՂԱՔԱՑԻ ԵՒ ԿԱՊԱՂԱԿԱՑԻ
ԱՅՑԱՒԱՀԱՐԹՈՒԹԵԱՆ ՏԱՓԵՐԱՆ
Ա. ՏԵՍԱԿԱՆ. 119 դրչ. — 20 ՖՐ. ՆՄԱՆ
94 ½ դրչ. — ԿՈՒԲԻԱՅ 55 դրչ.

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ
Վ. ՏԵՍԱԿԱՆԻՆ 6 Մեճ.
ԵՒ ԱՄՍԱՑՈՒՑԱՆԻՆ 3 „
2 ՄԵՃԿԷ ԳՆԱՐԺԵԼՈՒ 1½ „
Նոյն պարմաներ 30 փառա
Մեր թղթակիցներ կ. Գալաթիոյ
համար : Թղթատուփերնիս մեր կողմ :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ԱՆԳԼԵՐԷՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

«پوزانتیون»
امتیجه یومی سیاسی غزته صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
پوزانت کچیان
ادارهٔ یومیه نك باب عالی جاده سنده ۲۵-۲۳ نومرولو محل
ده در

ԱՋԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՁՕՆ ԲԻՐԲՈՆԴ ՄՈՐԿԸՆ ԵՒ ՆԱԻԱՅԻՆ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀԸ

Մր. Մորկընի առաջնորդութեամբ կազմուած նաւային միութիւնը, որով Անգլիոյ և Ամերիկայի միջև բանող գրէթէ բոլոր կանոնաւոր չգենաւերը մէկ հակակշռի կ'ենթարկուին, ուրիշ կարեւոր ապացոյց մը կ'ընձեռէ Միացեալ Նահանգաց վաճառականական հրապարակայոյտ յառաջդիմութեան։ Կ'իյնուի թէ իբր երկու տարիներ առաջ Մր. Մորկընը գնեց Լիվէրպուլի (Լէյլսեան) ընկերութեան չգենաւերը, վճարելով անոնց հաշիւ այնպիսի գին մը, զոր նաւային օտար հեղինակութիւնը չափազանց նկատեցին (*)։ Սակայն Մորկընը Լիվէրպուլի չգենաւերով միայն չէր կրնար շահանալ։ Հետեւապէս, կ'ըսուի թէ նաև գնած կամ ձուլած է Ատէրիգընը, Բէա Սթար, Հաւայի Սթար, Էդվէնթիք Թրէնսփորտ և Տոմինիըն գիծերը։ Ասոնք կ'ներկայնան առաւել քան 800,000 թոնս տարողութիւն։ Ասոնք գործնականապէս ամերիկեան տացուած են, սակայն չեն կրնար իրենց կայմերուն վրայ պարզել ամերիկեան դրօշը, քանզի ամերիկեան օրինաց հակառակ է ամերիկեան դրօշ պարզել չգենաւի մը վրայ, որ Ամերիկայի մէջ չհնուած չէ։ Նաւաչէն ընկերութիւններէն ոմանց ընչաքաղցութեան կ'պարտի այս օրէնքի գոյութիւնը։ Անոնք երկրին նաւայինութիւնը մեռնավաճառել կ'ուզեն, և հաւոտած են պրոնկրէս (Մորթպարանը) քուէարկել այս օրէնքը։ Հիմա ամերիկեան դրամատէրերք իրենց նաւերը կը գնեն Անգլիոյ մէջ և կ'պարզեն անգլ. դրօշը։ Այսօր ամերիկեան օրէնքին ոտքը կ'մնայ, սակայն ոգին կ'մեռնի։ Վերոյիշեալ գնուած չգենաւերէն զատ, Մր. Մորկընի նոր ընկերութիւնը տարբեր կարգադրութեամբ մը իր հակակշռին տակ առած է Հոլանտա—Ամերիքէն, Համպուրկ—Ամերիքէն և Նորին ձէրմընի Լոյտ ընկերութեանց նաւերը, ինչպէս արդէն ծանուցած պէտք է ըլլաք վերջնական պայմանները։ Այս հաշուով այս ընկերութիւնք մրցակիցներ պիտի չնկատուին, այլ փոխադրական մեծ դրութեան մը ներդաշնակ մասերը։ Ծարդ նաւային այս ձուլում տեղի ունեցած է Ագլատեանի վրայ, սակայն Լիվէրպուլի գիծը չգենաւեր ունի որ կ'բաւնին աշխարհի ուրիշ մասերն ալ, և հաւանական է թէ յետոյ ընկերութեան պիտի կցուին գիծեր, որ յատկութիւն ունին Հարաւային Ամերիկայի, Ասիոյ, Ափրիկէի և Աւստրալիոյ հետ։

Այս հակայ կազմակերպութիւն ամերիկեան է, թէ՛ դրամական և թէ վարչական տեսակէտով։ Կազմակերպութեան գործադրիչ պաշտօնատարն է Ամերիկացի մը, որ մինչև վերջերս ամերիկեան չգենաւային ընկերութեան ներկայացուցիչն էր Լիվերպուլ։ Նոյն անձն հիմա պիտի վարէ գործողութիւնները նաև ուրիշ չգենաւուց, որք ո՛չ միայն ամերիկեան, այլ նաև բրիտանական, պելճիական, հոլանտական և գերմանական դրօշներ պիտի պարզեն։ Այս չգենաւեր այսպէս ամերիկեան կ'ըլլան ամենայնիւ, բայց միայն անուանապէս։

(*)։—Հիմակ ասիկա Էլլէրման գիծ անունով կ'բանի։ Տեսէ՛ք Բիւզանդիոնի Երդ երեսին ծանուցմանց կարգին մէջ։
Մ. ԽՄԲ.

Գնուած ու ձուլուած 125 չոգենաւերէն միայն երկուքը (Սէյնթ Փօլ և Սէյնթ Լուիզ) Ամերիկայի մէջ չհնուած են։ Մնացեալ 123ն ամերիկեան սացուածք են եւ ամերիկեան վարչութեամբ կ'անօրինուին, սակայն վերոյիշեալ օրինաց տրամադրութեամբ չեն կրնար ամերիկեան դրօշ պարզել։ Մր. Մորկընի այս ձուլիչ քաղաքականութիւնը թերևս վերջապէս պիտի յանգի աշխարհի բոլոր չոգենաւային գիծերը միացնելու։ Ապագէն, այս գործողութեամբ չոգենաւեր իրենց ազգայնութիւնը կորսնցնելով, պարզապէս կ'ըլլան ուղևորներու և ապրանաց փոխադրութեան միջոցներ, զուրկ ազգային որ և է զգացումէ։ Անկարելի է որ չոգենաւային այսպիսի հսկայ միութիւն մը աշխարհի վաճառականութեան վրայ չներգործէ, և տարբեր երկիրներու մէջ տարբեր մեկնութիւնն չենթարկուի։ Անգլիոյ մէջ ոմանք յուսահատ կ'կարծեն թէ այս պիտի ըլլայ անգլիական ծովային գերիշխանութեան անկման սկզբնաւորութիւնը։ Նոյնպէս կ'ըսուի թէ գերմանական և ֆրանսական կառավարութիւնք կ'խորհին թէ ինչ միջոցներով արգիլելու են իրենց ծովային վաճառականութեան ձուլումն ամերիկեան հսկայ մենավաճառի մը կողմէ։ Այս չոգենաւային ընկերութիւն կ'ենթի թէ երկայրի սուր մ'է, և ամէն կողմէ կ'պարզէ կ'փրէ։ Զարմանալին ո՞ր է։ Հոս ալ նաւային ընկերութեանց կառավարական նպաստ տալու քաղաքականութեան Վաստգովը կ'ըսեն թէ Մորկընի այս ընկերութիւնն ամերիկեան չհնուց հակառակ է, և պէտք է փութով պնդութեամբ նպաստընկալ չգենաւային ընկերութիւններ գոյացնել, ծովերու վրայ ազգային գերիշխանութիւնը պահելու համար։ Ամենէն է թէ այսպիսի ոտագին ձուլում մը պիտի ազդէ ինչ ինչ ազգերու ծովային կայունութեան, սակայն նոյնչափ ակներև է թէ անկարելի է որ ժամանակից բոլոր ազգերուն վնասէ։ Առևտուրի մէջ ընդհանրապէս այնպէս նկատուած է թէ միայն վնասուելով մրցումը կ'նահ։ Եթէ Անգլիա, Ֆրանսա և Գերմանիա կորուստ պիտի ունենան ամերիկեան դրամատէրներուն ձեռնտրէց քաղաքականութեամբ, ի՞նչպէս ըմբռնելի է որ նոյն գործողութեան ընթացքէ Միացեալ Նահանգք ևս կորուստ ունենան։ Պարզապէս չգոնդ մը պիտի ըլլայ, և եւրոպեան կարծեօք նիւթական մեծ ազգութիւնէ դատելով, այս մարդիկ կարծես թէ ո՛չ միայն չոգենաւեր, այլ երկիրներ և կառավարութիւններ կամ հասարակութիւններ գնել կարող են։

Չոգենաւային այն հսկայ Մենաշնորհի կազմութեան ի նպաստ այլ և այլ փաստեր յառաջ բերուած են, կ'ըսուի թէ այս միութեամբ 15 միլիոն տոլարի խնայողութիւն մը պիտի գոյանայ վերաբերելոց, որովհետև վարչական պաշտօնէից և տոմսի գործակատարներուն թիւը զգալապէս պիտի նուազի։ Մրցում չըլլալով մանաւանդ, ձմեռը միայն պէտք եղած ծառայ չգենաւեր պիտի բանին ծովու վրայ, մինչդեռ հիմա այլ և այլ ընկերութիւններ սահպուած են իրենց կանոնաւոր թիւը պահել, թէև իրենց բոլոր չգենաւերուն ժամանակարթուղ չափ գործ չըլլայ, որ կ'նշանակէ վարձ և ածելի կորուստ։ Դարձեալ, հիմա անկատ ընկերութիւններ սահպուած են ի ձեռին պահեստի ունենալ քանի մը չգենաւեր, որ պատահարի կամ ներոգութեան ատեն ի գործ կը կոչուին։ Ակներև է թէ Ովկիանոսի այս Լեվիաթանները չեն կրնար շահութեամբ աշխատիլ տարուէ տարի։ Տարին դէմ անգամ մը ներոգութեան և ներկաւորման պէտք ունին։ Երբ այս առթիւ «չոգենաւ» կ'ըսենք, ընթերցողը պէտք չէ հասկնայ իր ամէն օր սեսած փոքր չոգենաւերը։ Ասոնք ծովերու վրայ չարժող հոյակապ գըղեակներ կամ հսկայ չէնքեր են, ճոխ ապարանքներ են որք իրենց չքեղութեան և մեծութեան համեմատ խնամքի կ'կարօտին։ Անոնց վրայ կ'տեսնես Անգլիոյ մեծութիւնն և ծովերու տիրապետութիւնը։ Այս չոգենաւերուն հրամատար նաւապետք և իրենց օգնականք բարձր դաստիարակութեամբ օժտեալ և ամենախոհ քննութենէ անցած մարդիկ են։ Իւրաքանչիւր ուղեւորութեան ատեն 1500 կամ 2000 հոգիներ, և հաղարաւոր թոնօներով արժէքաւոր բեռ կ'տանին։ Հիմա կը տեսնէք թէ չոգենաւն ի՛նչ կատարեալ վիճակի մէջ ըլլալու է այս ահագին գործն ի գլուխ հանելու համար։ Կ'ըսուի թէ չոգենաւային Մենաշնորհն այս մասին ևս խնայողութիւն պիտի ընէ, քանզի մէկ ընկերութիւն ուրիշ ընկերութեան մը չոգենաւը պիտի կրնայ ի գործ կոչել, և տեղուած պիտի չըլլայ ի ձեռին ունենալ պահեստի նաւեր։ Ոչ միայն այսպէս։ Մինչ մէկ կողմէն իրենց ընթացիկ ծախքը պիտի նուազեցնեն, միւս կողմէն կ'կարծուի թէ ճամբորդի և բեռի տակագինները պիտի բարձրացնեն։ Կ'ըսուի թէ Մր. Մորկընն կ'խորհի միացնել նաւային Մենաշնորհը ցամաքի բոլոր երկաթուղեաց ընկերութիւններուն հետ։ Այնպէս որ Արեւմուտքէն զոր օրինակ երկրագործական գործիներ, ցորեն, միս եւն. կրող երկաթուղիներ զանոնք նաւատէրերը պահանջել ամերիկեան դրամատէրերէն որ չոգենաւերուն գինը վճարեն կանխիկ հնչուն դրամով։ կ'զգուշ թէ ներկայ կարգադրութեամբ անգլիացի նաւատէրերը իրենց պահանջին միայն 100ին 25ը հնչուն դրամ պիտի ստանան։ Իսկոմֆոքրին կարծեօք, եթէ ամերոլական հնչուն դրամ պահանջուի, նաւային մեծաւոր մասը պիտի ներկայէն այնպիսի ելմտական պատկառելի ոյժ մը, որուն հետ մրցումը խնդրէ դուբս պիտի ըլլայ, և եւրոպեան ընկերութիւնք հարկաւորապէս պիտի միանան ատոնց հետ։

Սակայն այս յոդուածին բուն նպատակը չոգենաւային մեծ Մենաշնորհի մը կազմութիւնը նկարագրել չէ։ Շահուց այս հաղորդակցութիւնին ինչ ազդեցութիւն պիտի ունենայ Պոսթոնեանց քաղաքական գործունէութեան վրայ։ Մր. Մորկընի զավակներ կ'պնդին թէ չհետաքրքրուիր այս միութիւն ունի պատճառ ոչ նաեւ ընդարձակ քան ուրիշ Զինակցութեանց։ Այս Առևտրական «Զինակցութիւն» իր գիրքը պահելու համար բանակներու և նաւատորմիղներու պէտք չունի։ Անոր նպատակը խաղաղական է, և գործածած միջոցները խաղաղական են։ Եթէ մենաշնորհին դէմ գրգռիչ արդարացի կողմ ուն, այն ալ այս է թէ միջազգային չահակցութիւն յառաջ կ'բերէ, և միջազգային նախանձաւորութեանց առջեւը կ'առնէ։ Եւ եթէ, ինչպէս Մր. Շուսեպ կ'պնդէ, մենաշնորհք ներկայ առևտրական դրութեան ներածին բնութիւն մէկ յատկանիշն են, և թէ առանց այս չահակցութեան վաճառականական աշխարհը բզկտել և պատառտել պիտի ըլլար, ուրեմն չնորհակալութեամբ ողջունելու ենք իրենց այս խաղաղական գործունէութիւնը։ Այս իրողութեանց առջև քաղաքական տեսութեան հին դասագրքերնք սրբագրելու պէտք ունին։ Ներկայ առևտրական աշխարհն նշանաւանն է «Միացում», ոչ թէ «Մրցում»։

(ՏՔԳ.) Հ. Ս. ՃԵԼԱԼԵԱՆ
Պոսթոն.

ԱՊԱԶԱՆ ՅԵՂԸ

Բ. (*)

Հ. Մինաս Վ. անոնց կրօնական կարգ ու սարքն յոյժ հետաքրքրական գտնելով կ'գրէ սա խօսատով. Ապազանները մեծ մասամբ ծառապաշտ են և կ'պաշտեն մեծամեծ ծառեր. ծառերը կ'զարդարեն տեսակ տեսակ ծաղիկներով և առարկաներով, նաև զէնքերնին ու սուրերնին ալ կ'կախեն ատոնց վրայ, յետոյ կ'սկսին հոգեւոր պաշտամունքներ կատարել ծառերուն չուրջը։ կ'պռսան, կ'աղաղակեն, կ'աղաչեն ու կ'աղերսեն և իւրաքանչիւրն իր ցաւերը կ'հայցէ ծառերէն։ Անցորդները պաշտելի ծառերուն քովէն անցած պահերնուն, իւ յարգանս անոնց, կ'իջնեն իրենց ձիերէն և երկիւղածութեամբ մօտենալով անոնց՝ կ'աղօթեն ու կ'մեկնին խորին տպաւորութեան տակ, ասիկա կ'կատարեն նոյն իսկ ամէնէն տիպողական ճամբորդութեան ատեն։ Պաշտելի ծառերը թերեւս որոշելու համար, անոնց մօտերը տեղ տեղ գաւազանաձև փայտեր կ'տնկեն, որք ընծէյ կ'կոչուին։ Ատոնց քովէն անցնող իւրաքանչիւր հետաւոտական, ատոնց տղոքքի չի կրնար անցնիլ, պարտաւորուիչ է այդ յարդանքն ամէնուն համար, որ գլխաւոր տեղի կ'ունենայ Հատ Հայր Բժշկեանի, Ապազաներէն մէկուն սա հայցուածը կ'կրկնեն իրենց հանապազօրեայ աղօթքին մէջ. «Թոռնըդ ու ղեմո՚ն աշեմ՚դը ձգէր ղեմո՚ն ինկնըդ» թարգմ. «Մեր զաւկը եթէ դուք չտաք, ուրիշ մարդ չի կրնար տալ»։ Անշուշտ ծառերուն կ'ուղղուին այս խնդրուած քները։ կայծակնահար մարմիններու չուրջը զարմանալի պաշտօններ կ'կատարեն, կ'գրէ Հ. Մ. Վ., թէ՝ երբոր մէկը կայծակէ զարնուելով մեռնի, մարմինը ծածկելով նկատելով զայն, եօթնէն օր ու եօթն գիշեր ուրախութիւն կ'ընեն գիակին չուրջը, որ արգէն զարնուած վայրին մօտ գըտնուող նուիրական մէկ ծառին խոռոչին մէջ դրուած կ'ըլլայ։ կ'պարեն ու կը ցատկտուն անոր չուրջը, և կատարեալ 13 օր գիշեր ու ցերեկ ուրախանալէ յետոյ կ'թաղեն զայն, նաչ խոր կ'փորվելով, այնքան «Աստուածորդեն զարկաւ», առանց գաղափար ունենալու բուծնուն վրայ։ Հին Հռովմայեցւոց մէջ ալ կ'յիշուի թէ կայծակնահարութեամբ վիրաւորուղներն Սրբազան համարուելով, Արամազդայ սիրելի կ'նկատուէին և անոնց սեռունդն ազնուական կ'կոչուէին յետ այնորիկ։ Մահմէդ—խալ—Մեռելէ կ'ըսէ թէ Ծառանիկնեան Բիւզանդեան Կայսրը Դ. դարուն Քրիստոնէութեան Ապազաներու մէջ տարածելու փորձը կատարեց, ուրիչ պատմութեան մը նայելով Ճենովացի վաճառականներու միջոցաւ ուստ գտած ըլլայ նոյն կրօնքն Ապազիսաների մէջ, բայց այսպէս թէ այնպէս, կ'յարէ Մահմէդ—խալ—Մեռելէ, Քրիստոնէութիւնն ընտանի կրօն մը չէր եղած անոնց համար և ուստի անոնց մէջ չէր ապրած։

Ապազաները՝ Հիճրէթի 1195 թուականին Սօվուճուգի կուսակալ Թէրրուխ փաշայի ջանքերուն չնորհիւ ընդունած են Իսլամութիւնը։ Ի մուրքիա Ապազաներու գաղթականութիւնը կ'սկսի 1284 (1868) թուականներուն։ Յորմէ հետ ճշմարտապէս քաղաքակրթուած են չնորհիւ Օսմ. կառավարութեան յառաջդիմասէր եւ կրթասէր ազգ։ Ներկայիս մէջ Ապազաներն իրրև քաղաքակիրթ Իսլամ ժողովուրդ, ունին իրենց մէջ պետական պաշտօնատարներ, լեզուագէտներ, արուեստագէտներ և զարգացած որոշ դասակարգեր. գիւղաբնակներն իսկ հայրենի խորհուրդները ժառանգ՝ սկսած են նոր կեանքով ու նոր հոգւով իրրև օգտակար ժողովուրդ ծառայել իրենց նոր հայրենիքին, որուն չատ բան կ'պարտին մեծ իրաւամբ։ Հ. Մ. Վ. անցողակի կ'յիշէ այսպէս անոնց նախնի բնապաշտական ուղեգայիզանազան հետաքրքրաշարժ սովորութիւնները, զորս կը հաստատ չատ անգամ Մահմէդ—խալ—Մեռելէ իրրև անոնց անցեալը։ Ապազաներու վերոյիշեալ իւրաքանչիւր ցեղեր, իրենց մեռելական տարբեր տօնավաճառներն ունէին, ուսանք իրենց մեռելները չէին թաղեր, այլ ծառերու վրայ կ'կապէին անոնց լաթերուն ու զէնքերուն հետ, ուսանք ալ ժամանակին կ'թաղէին և յետոյ մինչև քառասուն օր պարբերաբար կ'այցելէին անոնց հոգակոյին, և ուրիշներ ալ կային, որք բոլորովին տարապայման կերպով կ'կատարէին այդ մեռելական գործը։ Իհարկէ է թէ անանք ամենքն ալ սա ազգը կ'դարձին իրենց սերելիներուն վրայ։ Ոչ նչէլ սոսա նչա աշխօ նհաշ բշտ պաբնաւելը սա ազէօղա։ Թարգ. «Դուն մեռար, ես ինչպէս ապրիմ, ո՜հ, եղկելիդ, լաւ կ'ըլլար որ ես մեռնէի քու տեղդ։» Ապազաներու երիտասարդներու նշանառութեան ուղանքը չատ զուարճալի էր, այսպէս. Ապազաները քիչ չատ ճանչցողները գիտեն թէ անոնք երիտասարդ ու աղջիկ տակաւին միասեռ կ'պարեն. երիտասարդ մը որ իր հետ պարող ո՛ւ է աղջկան մը կ'հանէր, պարի միջոցին իր թաշկինակը ճակտին դպցնելով, ապա ուսին վրայ կ'դնէր, եթէ աղջիկը հաճէր ընդունիլ երիտասարդին այդ լուր առաջարկը, իր ուսէն վերցնելով թաշկինակը ճակտին կ'մօտեցնէր ու յետոյ գրպանը կ'դնէր, այս կ'նշանակէր թէ երկու սրտերը միացած են այլ ևս։ Հակառակ պարագային աղջիկն երիտասարդին ուսին վրայ կ'դնէր, երիտասարդը սակայն ըստ կամս կ'չարունակէր իր ընթացքը, մինչև գտնէր իր ընտրելին։ Աւելորդ է ըսել թէ հարսնիքը մեծ հանդէսով կ'կատարէին նուիրական ծառերուն տակ, մերձ ի խաչէն, ուր կ'բերէին ամէն պատր, ուրախութիւն և զուարճութիւն պատճառող։ Այդ հանդիսաւոր կերուխմելէրէն յետոյ, ամենքը մէկէն պատառմունքի և աղօթքի կ'կնոջային նորոգ ժամանակներու բարի դէպքերը հայցելու համար։ Ապազաներու բարոյականը տակաւին չատ մաքուր է, անոնք չատ

(*)։—Շար. Շբէ։ ի Ռ։էն և վերջ։

ԿՈՎԿԱՍՅԻ ԴԱՇՆԱԿՀԱՐԸ

ՏԻԿԻՆ ՀԱՆՐԻ ԿՐԷՎԻԼ
ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ,,Ի
(68) ՌՈՒՍԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ ԱՌՆՈՒԱԾ

ԻԳ.

Մար՝ Իվաննա իր հաւատարիմ ժամակարարին երեսը նայեցաւ։— Աղէկ գիտես որ, ըսաւ, իմ բոլոր ձերմակեղէններս պակ մը կ'կրեն անուանս սկզբնատառերուն վրայ։ Ատոր համար է որ կ'ըսեմ թէ այս թաշկինակն իմս չէ։ Ինչո՞ւ կ'կարծես թէ իմս է։

Կավրիլի դէմքը, սովորաբար անկարեկիր, կ'արտայայտէր տաղտկալի խառնուրդ մը բարկութեան ու գոհունակութեան զոր Մար՝ Իվաննա չէր կրնար հասկնալ։ —Իչխանին տուէք գտայ, ըսաւ հանդարտիկ, և կարծեցի որ ձերն էր։

Կոմսուհին ուզեց սրդոհլ։—Ինչո՞ւ կ'կարծես օր, ըսաւ, թաշկինակս Իչխանին տուինը կարմնցուցի։ Մտքէդ կ'անցընես որ առանց քու գիտութեանդ կ'երթամ հոն։ կ'համաձայնի՞ս այսպէս կարծելու...։

Կնցաւ չկրնալով իր ծերունի կավրիլին կողմէ այս կերպով ամբաստանուելու գաղափարը կ'զայրացնէր զինք։

—Խոնարհաբար ներում կ'խնդրեմ, պատասխանեց ծերունին աչքերը վար առնելով։ Սկզբնատառերէն խաբուեցայ։ Ճիշտ է թէ պակ չկայ։ Դիտած ըլլալու էի։

Լռեց։ Ուրիշ չանցանքի մը համար ներում խնդրելու անկարելիութիւնն ակներև էր։ կոմսուհին չպնդեց։—Է՛ ուրեմն, ինչո՞ւ կ'սպասես, ըսաւ։

—Ձեր Բարձրութիւնն ինչ կ'հրամայէ որ ընեմ այս թաշկինակը։

—Առած տեղդ տա՛ր։ կարծեմ խելքդ գլուխդ չէ, Կավրիլ։

—Պիտի հնազանդիմ, պատասխանեց ծառան, կէս չրջան ս'ընելով դանդաղօրէն։

—Կեցի՛ր։ Հոս եկո՛ւր։ Ինչպէս գտար այս թաշկինակը։

—Դուք էի տեսնելու թէ Օսիբ ինչ կերպով կ'նայի Իչխանին տան, պատասխանեց Կավրիլ մտնելով։ Ես յանձնարարեցի այս տղան, և քնակնաքար պատասխանատու եմ։ Աղէկ նայեր է, ըսելիք չկայ։ Զորս կողմը դուժ մը տեղի կ'ունենար այն չէնքին մէջ զոր իր ձեռքերով չինած էր հաւատարմութեամբ։ Իր տիրութիւնն հետզհետէ կ'խորտնկնար, իբր թէ հետզհետէ մութ անդունդի մը մէջ կ'իջնէր։ Վերջապէս խորին հառաչ մը ոտքէն մինչև գլուխը ցնցեց զինք և երեսը ծածկեց ձեռքերուն մէջ։ Տաք տաք արցունքներ թափեց, պզտիկ տղաքներուն պէս, անմխիթար վշտով,—Նոյնքան դժնդակ, նոյնքան յուսահատ վիշտ մը որքան սիրեցեալ էակի մը մահը։ Չէր կրնար բան մ'ընել, ո՛չ։ Չէր կրնար արգիլել որ Արտեան տիրուհիներ չունենար, և սակայն այդ բանին հաւար կ'տառապէր մահաչունչ վիշտով մը, թշնամանքով մը։ Լացաւ երկար ատեն, մինչև որ արցունքներն հատան, և յետոյ մնաց, ձեռքերն իրարու միացուցած, մինչև արտին ալքերը տխուր, տխուր ըլլալուն և ինքզինքն այդ տխրութեան դէմ չկրնալ պաշտպանելուն համար տխուր։ Ծանկարծ ոտք ելաւ և սկսաւ սենեկին մէջ քալել։ Ինչո՞ւ կուլար։ Արժա՞ն էր, պատշա՞ճ էր որ Չէվէնսըի կոմսուհին լար, վասն զի Իչխան Արտան տիրուհիներ ունէր։ Ինք այնպէս ուզած էր երբ իրենց միութեան, իրենց աւուրնութեան վայրկեանը որոշած էր հեռաւոր թաւկանի մը։ Զարմանալու ի՞նչ կար։ Ինք գիտէր որ սա այսպէս պիտի ըլլար։ Ինչո՞ւ այնքան գաւազին անանկալ։ Ծանկարծ կանգ առաւ։ Դատած էր պատճառն իր յուզումին որ հիմա բարկութեան կ'փոխուէր։ կ'ընդունէր որ Արտեան ուզածին պէս վարքեր իր կեանքը։ Բայց չէր ընդուներ որ ի՛ր տան մէջ ըլլար սա։ Այդ տան վարձքն ինք կ'վճարէր, կարասիներն ինք գնած էր և այդ ներքին կեանքը կազմակերպած էր Արտեան՝, ո՛չ թէ այդ կիներուն համար։ Ստուգիւ աններելի էր երիտասարդին ընթացքը, այս պարագան չհանկնալուն համար, և իրեն պիտի ըսէր ապահովապէս, կարելի եղածին չափ չուտ։ Զանգակը զարկաւ։ կավրիլ ներս մտաւ։ Հաւատարիմ ծառան հեռացած չէր, ընդազմած գիտնալով թէ կոմսուհին աւելի իր քան ուրիշին երեսը տեսնել պիտի նախընտրէր։—Դնա՛ խնդրէ Իչխան Արտինէն որ գայ տեսնէ զիս, ըսաւ։

Կավրիլ դուրս ելաւ և տան վայրկենին դարձաւ։ —Իչխանը տունը չէ, ըսաւ։ Ծառային ապացոյցի որ գացուն պէս իսաց տայ։

(Շար.) Թարգ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ

խստապահանջ են յայտ, եթէ իրենց մէջ ո՛ և է կերպով բանին անպարկեշտութիւն մը, մէկ խօսքով կա՛մ կ'աքսորեն կամ կ'սպաննեն։ Ուրախութեան եւ տրտմութեան, ինչպէս նաև աղօթքի ու պաշտամունքի առթին կ'երգեն բարձրաձայն, բայց իրենց յատուկ երաժշտութիւն չունին, իրենց ցեղային երգերը դիւցազներգութիւններ են, զորս կ'երգեն գեղջկօրէն ի յուշ ածելով իրենց նախնի հերոսներն որք ժամանակաւ քաջ ձիաւորներ ու սրտոտ անձեր եղած են։ Յետ զուարթ է Ապազա ժողովուրդը, երիտասարդներ ու աղջկունք երբ իրարու հանդիպին, անմիջապէս կ'մխանան ու կ'սկսին պարել առանց տեղի ու պարագան նկատելու։ Տեսանք առանցմէ քանիները, կ'գրէ Հ. Մինաս Վրդ., որք գերի կ'երթային, սակայն իրենց սովորական երգն ու պարը կը չարունակէին ճամբուն վրայ իսկ։ Ապազանները զարմանալի կերպով հիւրասէր են նաև, կ'պատմէ Հ. Մ. Վ.։ Ա՛յն ծառայութիւն կ'մատուցանեն հիւրերուն, բարե բանած մինչ անոնց հրամաններուն կ'սպասեն, եթէ իրենց հիւրերուն ո՛ և է արտաքին բռնաբարութիւն պատահի, ողի ի բոյն կը պաշտպանեն զանոնք, եթէ նոյն իսկ մեռնիլ հարկ ըլլայ։ Այսչափ հիւրասէր են։ Բայց պայմանական է հիւրասիրութիւննին։ Նախնի ժամանակներու մէջ, Ապազայի մը հիւրը, երբ զինքը կանխաւ հիւրասիրող անձը տեսած թողլու անփափկանկատութեամբ ուրիշ մէկու հիւրն ըլլար՝ տարբեր առիթով մը՝ նոյն տեղւոյն մէջ, բանը բուսած էր մարդուն, անմիջապէս դէմը կ'դառնան իրենց երբեմնի այնքան յարգած մարդուն։ Եւ ճամբորդութեան մէջ իրենց սովորութեան համեմատ գերի կը վարեն զանի։ Ապազաներն հեռուէն երբոր օտարականը տեսնէին, յանկարծ ձիով կ'խոյանային վրան և կամաց մը իրենց կաչիէ որոգայթը կ'նետէին խեղճին վրայ։ Եթէ նոյն միջոցին օտարականն հողին վրայ ծունգի գալով Խոնուբ բառը յաջողէր արտասանել վկաներու ներկայութեան, գերի ըլլալէ ազատելով հիւր կ'համարուէր նոյն այն մարդուն որ գերի վարել կ'ուզէր զինքը։ Այդ վիճակին մէջ մարդելոյզը, ցեղային սովորութեանց համեմատ, հիւրին չվնասելու համար երդումնցած կ'համարուէր, որովհետև բանուոր ճամբորդը գետնի վրայ ծունգի գալով յայտնած կ'ըլլար նաև թէ զինքն որսացող անձին վերաբերած գիւղին կամ քաղաքին ալ հիւրն էր միևնոյն ատեն, ուստի չատ մեծ յարգանքով կ'վերաբերուէին դէպ ի անձնատուր եղող այդ խեղճ մարդը։ Հակառակ պարագային, այսինքն երբ Խոնուբ բառը չարտասանէր, կաչիէ որոգայթէն բռնուած կը քչուէր քառասմբակ վազող ձիուն ետևէն և կ'վճատուէր իբրև անբան անասուն մը։ Այդ գերեվաճառութեան վերջ տուին Ռուսք Կովկասիոյ մէջ։

Թուրքիա գաղթող Ապազաներու մէկ կարեւոր մասը —չմոռնանք ըսել թէ ըստ Մոււհէյի–Խու–Մէօրէֆի, Ապազաներու ընդհանուր թիւն 140,000ի կ'հասնի— բոլորովին մոռցած է իր նախնի սովորութիւններն և զարգացած ու յառաջդիմած է իր դրացի ժողովուրդներուն պէս, ինչպէս ի վեր անդր խօսեցանք, և երբ քաղաքակրթութեան դինենք զինքը Կովկասի մէջ գտնուող իր հայրենակիցներուն հետ, տարակոյս չկայ թէ գերազանցօրէն առաւելակէտ պիտի գտնուի։ Կովկասու Ապազաները չենք կարծեր որ տակաւին իրենց հայրենամոլ ու թանձրացեալ սովորութիւնները բոլորովին թողած ըլլալով, ըստ ամենայնի հաւասարին Թուրքիայի Ապազաներուն։ Մեր հայրենակից և դրկից Ապազաներու ընդհանուր թիւը թէև չենք ճշտած, բայց կ'հաւատենք ստանք թէ Իզմիտի Միւթէսարրըֆութեան տակ 20,000է աւելի Ապազաներ կ'գտնուին։ Կ'կարծուի թէ աւելի դրեթէ ամենքն ալ Գաաթէժունիի և Պրուսայի Վիլայէթներուն մէջ կ'գտնուին իրենց ցեղակից Չէրքէզներուն և ուրիշներու հետ, որք կ'ապրին գլխաւորաբար երկրագործութեամբ։ Իրենց աւանդական հիւրասիրութիւնն և ուրիչ նախնի ազնիւ սովորութիւնները կ'պահեն մեծ մասամբ։

Ադաբազար. Ն. Ց. ՊՈՒՐՄԱՅԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ.— ՏԵՍԱՐԱՆՆ Ի ԲՐԵՏՈՐԻԱ.— ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ.— Ցնս. 1 Թուով հեռագրուած առ Թայմզ Բրեդորիայի իր թղթակցէն.— «Պօէրական պատերազմը վերջացաւ։ Շաբաթ կէս օրէն անմիջապէս վերջ Վերէնիկինկէ հեռագրուեցաւ առ Լորտ Քիչնէր թէ Պօէրք կ'ընդունին անգլ. կառավարութեան կողմէ առաջարկուած պայմանք։ Լորտ Քիչնէր խոկոյն հաղորդակցութեան մէջ մտաւ պատերազմական պաշտօնատան հետ, և քիչ յետոյ այս լուրն հեռաձայնեց առ Լորտ Միլներ Եօհաննէսպուրկ, յայտնելով թէ կ'յուսայ որ Պօէրներուն ներկայացուցիչք Բրեդորիա պիտի ժամանեն ի մօտոյ ստորագրելու անձնատուութեան պայմանները պարունակող պաշտօնագիրը։ Երկու ժամէն Լորտ Միլներ Եօհաննէսպուրկէ մեկնեցաւ մասնաւոր կառախմբով, և Բրեդորիա հասաւ ժամ 7ուկէսին։ Ժամ 10ին պօէր ներկայացուցիչք, ընդ ամէնն 12, Բրեդորիա հասան և ուղղակի առաջնորդուեցան Լորտ Քիչնէրի տունը։ Համառօտ խորհրդակցութիւն մը անդի ունեցաւ։ Պօէր ներկայացուցիչք գործն անանկ մը հասկցուցին թէ չատ նեղութիւն քաչեր են մինչև որ համոզեր են Վերէնիկինկի պատուիրակներն ընդունիլ անգլիական առաջարկութիւնները, և թէ դեռ ինչ ինչ առարկութիւններ կարելի էր յարուցանել, բայց վերջապէս համաձայնութիւն գոյացաւ, և հանդարտօրէն և կչռելով Պօէրք իրենց ստորագրութիւնները դրին պաշտօնագրին տակ, զոր ապա ստորագրեցին Լորտ Միլներ և Լորտ Քիչնէր։ Անգլեւպօէր պատերազմը վերջացաւ։ Ժողովը ցրուեցաւ։ Պօէրք քաշուեցան Լորտ Քիչնէրի տան գրկեց տունը, ուր բնակած էին բոլոր բանակցութեանց միջոցին, և Լորտ Միլներ եւ դարձաւ այն տունը, ուր կ'բնակէր երբեմն անգլիական հիւպատոսը՝ պօէր կառավարութեան օրերուն։ Բայց քաղաքին մէջ գիտցուած էր պօէր պատուիրակներուն ներկայութիւնն ի Բրեդորիա, և ուրախութեան ցոյց մ'եղաւ Լորտ Քիչնէրի տան առջև։ Բոլոր գիչերը դուրս մնալու արտօնեալ անձինք չուկային հրապարակին մէջ միդին մը գումարելով, «Աստուած պահէ Թագաւորը» ազգային երգին և «Իշխէ՛, Բրիտանիա, իշխէ՛ ծովերուն վրայ» երգին ձայները փողոցներու գիչերային լռութիւնը կ'խզէին մինչև կիրակի առաւօտ։ Առաւօտուն հաշտութեան ստորագրուելուն լուրը տարածուեցաւ քաղաքին մէջ, և մայր–եկեղեցւոյն բեմէն պաշտօնապէս ծանուցուեցաւ։

* Վերէնիկինկի ժողովին մէջ մեծ վիճաբանութիւններ եղան երբ անգլ. կառավարութեան կողմէ առաջարկուած պայմանները մէջտեղ դրուեցան։ Թէև ճառերէն մեծագոյն մասն հաշտութեան հակառակ ոգւով պատրաստուած էին, բայց վերջապէս միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ պայմաններուն հաւանելու առաջարկութիւնը։ Նախկին երկու կառավարութեանց բոլոր անդամներէն, որք անձնատուութեան պայմաններն ստորագրեցին, միակ բացական էր Մր. Շդէյն։ Իր առողջական վիճակ արգելք եղած էր իրեն ներկայ ըլլալ Վերէնիկինկի վերջին ժողովներուն, և իր բժշկին հետ Քիւկէբրստորբ մեկնած էր։ Սակայն չաբաթ գիշեր մինչև Քլանտաֆոնդայն ճամբորդեց, և քանի մը խօսք փոխանակեց իր պաշտօնակիցներուն հետ որք Բրեդորիա կ'երթային։»

* Պօէր Փէբէր.—Քոլոնիայի պօէր գերիններուն ստոտար մեծամասնութիւնն ուրախացաւ հաշտութեան լուրն առնելուն վրայ։ Դժգոհները, որք զատ բանակատեղներու մէջ պահուած են, երեսնին կախած են, բայց կ'կարծուի թէ ամենքն ալ պիտի ընդունին կացութիւնը։

* Պօմպայէ եւս կ'հեռագրեն թէ Սաղարայի բանակատեղին Պօէր գերիք եւս հաշտութեան լուրին վրայ կ'հրճուէին։ Երիտասարդ Պօէր մը, լուրն առնելով, վազեց իմացնել իր ընկերներուն։ Միւս Պօէրներու դէմքերն իրենց ուրախութիւնը մատնեցին, թէև կ'ջանային ծածկել զայն, անտարբերութիւն կեղծելով։

* Ս. Հէլինէի Պօէր գերիք եւս ուրախութեան ցոյցեր ըրին հաշտութեան լուրն առնելով։ Բայց գերիներուն մեծ մասն այնպէս գիտէ որ հաշտութիւնը կնքուած է երկու հանրապետութեանց անկախութեան հիման վրայ։

* Պերմուտա կղզին գտնուած պօէր գերիներն առաջին անգամ չհաւատացին հաշտութեան լուրին, բայց ստուգելով որ անձնատուութիւնը տեղի ունեցած է, անտրտունջ ընդունեցին կացութիւնը։ Հպատակութեան երդում ընելու պատրաստ եղողներն ուրախութիւն կ'յայտնեն անգլիական պետութեան միանալնուն համար և իրօք ուրախ են պատերազմին վերջանալուն վրայ, որովհետև կ'փափաքին իրենց տուները տեղերը դառնալ։ Իսկ անհաշտները, որք թուով 450 են, անտարբերութիւն կ'ցուցնեն։

* Գերման թերթ մը հետևեալը կ'գրէ հաշտութեան կնքման վրայ.— «Մեզ՝ Գերմաններուս համար ծանր հարուած մ'է պօէրական անկախութեան վերջնական անձնատուութիւնը։ Ո՛չ միայն քաղաքական նկատումներով կացութիւնը ծանր է, քանի որ այսուհետև իբրև հարաւ–ափրիկեան գաղթային Տէրութիւն մը դէմ առ դէմ պիտի գտնուինք կուռ և հսկայ հարաւ–ափրիկեան Տէրութեան մը, որ բոլորովին անգլիական է, և որուն ոչ եւ կ'պատկանայ Պօէր Պետութիւն մը։ Առևտրական տեսակէտով ալ պիտի նեղուինք։ Անգլիա հիմա գերակչիռ է ի Հարաւային Ափրիկէ, և հետևաբար պիտի ունենայ յաճախորդներուն ամենամեծ մասը։ Բոլոր երկաթուղիք Անգլիոյ կողմէ պիտի չինուին, բոլոր գերմանական մեծաչնորհները պիտի ջնջուին, անգլիական ճարտարարուեստը, անգլիական վաճառքները, անգլիական ներածումները պիտի նպաստաւորուին մաքսային կարգադրութիւններով։ Ի մի բան, աշխարհի մէկ մասն ալ իբրև հրապարակ կորաւ գերմանական գործաւորութեան արտադրութեանց համար, և անցաւ մեր անգլիացի ախոյեանին ձեռքը։»

* Ենտէբէնտանս Պէլժի պարզ մէկ հատուածը կ'ցուցնէ թէ հաշտութեան պայմաններն ի՛նչ աչքով կ'տեսնուին Պելժիոյ մէջ.— «Ամբողջութեամբ առնելով, պայմանները պատուաւոր են երկու կողմանց համար ալ։ Անգլիր կը ծագի թէ «Հաշտութեան պայմանագիրը տեական խաղաղութիւն պիտի ապահովէ՞ Հարաւային Ափրիկէի մէջ։ Կ'կարծենք թէ այո՛, եթէ Անգլիա իրօք որոշած է իր յանձնառութիւնները պահել անկեղծօրէն, և եթէ լեզուներու հաւասարութեան և ինքնօրինութեան խնդրոյն մէջ, չջանայ պարտաւորիչ ընել պայմաններ՝ յայտնապէս հակառակ ինչ բանի որ Պօէրք իրաւունքն ունէին սպասելու իրենց դիւցազնական պաշտպանութենէն վերջ։»

* «Բըլի Պլէօ» հետևեալը կ'գրէ. «Ափրիկէ դարձող պօէր քաղաքացիք պիտի չզրկուին իրենց անհատական ազատութենէն և իրենց կալուածներէն։ Պայմանագրին այս յօդուածին համեմատ, յայտնի է թէ Մ. Քրիւկէր անգամ կրնայ Թրանսվալ դառնալ, սակայն Անգլիացիք քմահաճ անօրինութիւններ ընելու ա՛յնքան վարժուած են որ հակառակ այդ յօդուածին Հանրապետութեան նախորդ նախագահն արգիլեն իր երկրին մէջ բնակելէ, եթէ անոր ներկայութիւնը վտանգաւոր համարին իրենց անդորրութեան։ Բայց յարգելին Քրիւկէր Թրանսվալ դառնալու խնդիրը դեռ առաջադրած չէ, իր ուղղութիւնը ցարդ տուած ըլլալով ընդհանուր կացութեան ուսումնասիրութեան, թէև խորապէս կ'փափաքի տեսնել անգամ մ'ալ իր հայրենիքն և իր վերջին օրերն ապրիլ իր Թօոնեբուն մէջտեղ և Տիկին Քրիւկէրի աճիւններուն մօտ։»

* Պօթա, Տըլարէյ և ուրիչ պօէր հրամանատարներ ի մօտոյ Եւրոպա կ'հասնին նպաստ հաւաքելու վերջին պատերազմէն արկածեալ չքաւոր Պօէրներուն համար։

* Մր. Պրոտրիք Երեսփ. Ժողովին մէջ հարցման մը պատասխանելով, յայտարարեց թէ Բարեյուսոյ մէջ կան 1,055 պօէր գերի, Նաթալի մէջ 855, Ս. Հէլինէի մէջ 5,679, ի Պերմուտա 4,543, ի Սէյլան 4,939, ի Հնդկաստան 8,484. համագումար 25,555։ 16 տարեկանէն վար գերի պօէր տղայոց թիւն է 783, և 60էն վեր գերի պօէր ծերերուն թիւն է 1,025։

* Դերակոմսի տիտղոսէն զատ, որ պաշտօնապէս տրուեցաւ Լորտ Քիչնէրի, վերին հրամանատարը Բ. կարգի զօրավարութեան եւ բարձրացաւ թագաւորին կողմէ։

* Անգլ. կառավարութիւնն խիստ հրահանգներ ղրկեց իր հարաւ–ափրիկեան բոլոր գործակալներուն ուրախութեան չափազանց ցոյցեր չընել, Պօէրներուն դիւրազգածութիւնը չգրգռելու համար։

* Հետաքրքրական զուգադիպութիւն մ'է որ Մայիս 31ի օրը, երբ ստորագրուեցաւ հաշտութեան պայմանագիրը, երկրորդ տարեդարձն էր Լորտ Րօպէրդսի մտից ի Եոհաննէսպուրկ, և անգլ. դրօշին կանգնման ի Բրեդորիա։ Մայիս 30ին Մ. Քրիւկէր փախաւ իր մայրաքաղաքէն այլ եւս չդառնալու համար, և անգլ. դրօշը պարզուեցաւ հոն, թէև Լորտ Րօպէրդս Յունիս 5ին մտաւ քաղաքը։

* Պօէր պատուիրակներուն Վերէնիկինկ դառնալէն քիչ մը վերջ, Լորտ Քիչնէր եւս մասնաւոր կառախմբով Վերէնիկինկ գնաց, և հաւաքեալ Պօէրներուն մէջտեղ կենալով, համառօտ կերպով քանի մը խօսք ուղղեց անոնց։ Նախ չնորհաւորեց անոնց քաջութիւնը, և ըսաւ թէ թուով խիստ չատ թշնամիէ մը յաղթուիլը բնաւ ամօթ չէ։ Եթէ ինք՝ Լորտ Քիչնէր ալ անոնցմէ մին ըլլար, պիտի պարծէր իր ըրածին վրայ։ Ապա ողջունեց զիրենք իբրև քաղաքացի մեծ Պետութեան, և յոյս յայտնեց թէ իրենց պարտքը պիտի կատարեն առ Պետութիւնն և առ Վեհապետն ա՛յնքան անկեղծօրէն որքան կ'կատարէին իրենց հին Տէրութեան։ Խնդրեց որ ամենքն ալ գործակցին ի բարօրութիւն երկրին, և յայտարարեց թէ Անգլիացիք ամէն դիւրութիւն պիտի տան իրենց։ Լորտ Քիչնէրի այս ճառը հատուած առ հատուած թարգմանուեցաւ Պօէրներուն։ Պատուիրակներէն մին համառօտիւ պատասխանեց թէ պատիւ մ'է իրենց համար անգլիական փառայեղ Պետութեան վերին հրամանատարին իրենց մէջ տեսնել, և ըսաւ թէ իրենք ալ պիտի գործակցին ազգային։ Լորտ Քիչնէր հետևեալ կարգադրութիւններն ըրաւ անձնատուութեան համար.— Երեք Քօմիսէրներ,—զօրավար Ուօլզըլի Քիչնէր՝ արեւմտեան Թրանսվալի մէջ, զօրավար Պրիւս Համիլդըն՝ արեւելեան Թրանսվալի մէջ, և զօրավար Էլլիըտ Օրանժի մէջ,—պիտի ընդունին յանձնուած զէնքերը։ Այն Պօէրք որք փոխադրութեան միջոցներ ունին և կը փափաքին իրենց ագարակներն երթալ, կրնան երթալ անմիջապէս, իրենց կիներն ու զաւակներն առնելով պօէրական բանակատեղներէն։ Անգլ. կառավարութիւնը տասն օրուան համար պարէն պիտի տայ անոնց։ Բայց եթէ չքաւէ, նորէն պիտի տայ։ Ուղղիներն ալ կրնան մնալ պօէրական պատսպարաններուն մէջ, եթէ ընտանիք ունին հոն։ Անոնք որ ո՛չ ընտանիք ունին և ոչ կալուած, անգլիական բանակին մէջ պիտի առնուին, և իրենց բոլոր պէտքերը պիտի հոգացուին, բայց պօէրական պատսպարաններուն մէջ պիտի չարտօնուին մնալու։ Պօէր պատուիրակներուն մեծագոյն մասը, Լորտ Քիչնէրի հետ քիչ մ'ալ խօսակցելէ վերջ, իրենց ծրարները կապեցին և ճամբայ ելան պօէրախումբերը ցրուելու և ի գործ դնելու վերոյիչեալ կարգադրութիւնները։ Լորտ Քիչնէր Բրեդորիա դարձաւ, և երեք քօմիսէրներն ալ իրենց յատկացուած տեղերը գացին։ Լորտ Քիչնէր պօէր հին պետերն և գլխաւոր հրամանատարներն արտօնեց իրենց վրայ զէնք կրել։ Լորտ Քիչնէրի այս յարգանքը մեծ խնդութիւն պատճառեց Պօէրներուն։ Պօէր պետերը տակաւ շրջաբերականներ ցրուեցին պօէրական բանակատեղներուն մէջ, պարզելով պայմաններն և անձնատուութեան պատճառները։ Շալք Պիւրկըր և Լուի Պօթա սրտայոյզ հրաժեշտի գիր մ'ուղղելով Թրանսվալեան քաղաքացիներուն, նախ չնորհակալ կ'ըլլան անոնց՝ իրենց դիւցազնական զոհողութիւններուն համար պօէրական ազատութեան և պօէրական իրաւանց դատին համար, յայտարարելով թէ ապագային պէտք է պատրաստուին իրենց ազգութեան մտաւորական և ընկերային չահերն առաջացնելու, և ի վերջոյ կ'յորդորեն զանոնք որ հանդարտ և խաղաղասէր ապրին նոր կառավարութեան տակ և անոր ցուցնեն նոյն հպատակութիւնն ու յարգանքն ինչպէս հնոյն։ Անգլիացի և պօէր սպաներուն բաժանումն արտաճմլիկ էր, զիրար կ'ողջագուրէին, ինքնագիր գրուածներ կուտային իրարու իբրև յիշատակ։ Վերէնիկինկէ ճամբայ ելաւ առաջին անգամ Օրանժեան պատուիրակներուն կառախումբը, որուն հետևեցաւ Թրանսվալեան պատուիրակներուն կառախումբը։

* Լորտ Սալզպըրի հետևեալն հեռագրեց առ Լորտ Քիչնէր.— «Ընդունեցէք սրտագին չնորհաւորութիւններս ձեր փայլուն յաջողութեան համար, որ ա՛յնքան գոհացուցիչ վախճանի մը տարաւ պատերազմը։» Լորտ Քիչնէր չնորհաւորական հեռագրեր կ'ստանայ անգլիական գրեթէ բոլոր քաղաքներու քաղաքապետներէն, զօրավարներէն և աշխարհի ամէն կողմերէն նչանաւոր անձերէ։

* Լորտ Քիչնէր Սուտանի պատերազմէն վերջ 30,000 անգլ. ոսկիի դրամական պարգև մը ստացած էր, որուն վրայ կ'աւելնայ ներկայ պատերազմին առթիւ ստացած 50,000 ոսկին։

ՀՐԱԺԱՐԱԳԻՐ Մ. ՎԱԼՏԷՔ ՌՈՒՍՕՅԻ.—Ֆրանսայի Պաշտօնաթերթն հետևեալ նամակը կ'հրատարակէ.— «Տէ՛ր Նախագահ Հանրապետութեան,— 1899 Յունիս 12ին Երեսփ. Ժողովէն բխած քուէարկութեամբ գծուեցաւ ծրագիրն այն նախարարութեան, որուն երեք տարի նախագահելու մեծ պատիւն ունեցայ։ Այս ծրագիր ի գլուխ ելած է այսօր։ Ֆրանսայի հանրային անդորրութեան սպառնացող բուռն յուզումներն երկար ատենէ ի վեր վերջ գտած են։ Հանրապետութիւնը, հակառակ անօրինակ ջանքի մը, յաղթական դուրս ելաւ վերջին փորձութենէ մը։ Աւելի զօրաւոր մեծամասնութիւն մը, որ իր ուժերը միացուցած է, կ'ապահովէ իր օրէնսդրութեանց ոչ միայն յարատև պահպանումն այլ նաև անոնց զարգացումը։ Եթէ, երկրին յարատև աջակցութեան, երկու Ժողովներուն քաղաքական ոգւոյն, իմ պաշտօնակիցներուս անձնուէր աջակցութեան չնորհիւ կրցայ համապատասխանել ինձ եղած վստահութեան, ոյժս չհաւասարեցաւ կամքիս, և չի ներեր որ աւելի երկար ատեն պահեմ այն պաշտօնը, որ ամէն վայրկենի գործունէութիւն մը կ'պահանջէ, լաւ կատարուելու համար։ Եկած է ժամը, յորում կրնամ և պարտաւոր եմ, ամբողջութեամբ ձեր ձեռքն յանձնել մեզ յանձնուած Թանկագին աւանդը։ Իմ պաշտօնակիցներս և ես անջնջելի յիշատակը պիտի պահենք այն բարեացակամութեան զոր չդադրեցաք չնորհել մեզ։ Հաճեցէք ևն. Վօլտէք

Նախարար Ներքին Գործոց և Կրօնից
ՎԱԼՏԷՔ ՌՈՒՍՕ»

ՄԱՐՈՔ.—Այս պահուս եւրոպական մամուլը չատ կ'զբաղի Մարոքի զինուորական սոսյդ զօրութիւնն ի վեր հանելու։ Ռուս մեծ օրաթերթ մը, որ յատուկ թղթակից ղրկած է ի Մարոք, չահեկան տեղեկութիւններ կուտայ Էմիրին զինուորական ոյժին վրայ։ Կ'ըսէ թէ մարոքեան բանակը կ'բաղկանայ տասնևին վաշտ հետևակներէ, և մէկ գունդ ամրաչէն զինուորներէ, ինչպէս նաև քանի մը գումարտակ հեծեալներէ, ընդ ամէնն 1000 հեծեալ։ Այս կանոնաւոր զօրքերէն դուրս են ցեղերուն կողմէ հայթայթուած զինուորական ոյժերը։ Ռուս թղթակիցը կ'յարէ թէ մարոքեան ցեղերը, որք 40,000 հոգի են, ռուս Խազախներուն նման դեր մը կ'կատարեն Մարոքի մէջ։ Այս ցեղերուն կողմէ տրուած անկանոն ուժերն ալ հաչուելով, մարոքեան բանակը 70,000է աւելի մարդոց թիւ մը կ'ներկայացնէ։ Բայց եթէ հարկ ըլլայ դիմում ընել երկրին բովանդակ կարողութեան, Մարոք կրնայ ի մի բերել 300,000 հոգի, որովհետև, թղթակցին ըսածին նայելով, պարտաւորիչ զինուորական ծառայութիւնը Մարոքի մէջ գոյութիւն ունի կէս դարէ ի վեր։ Բայց թղթակիցը կ'յարէ թէ 1859ի պատերազմին ժամանակ Մարոք չկրցաւ իր պատերազմիկներուն թիւը 50 հազարն անցընել, թէև կոչում եղաւ Ալժիրի բոլոր Պերպէր ցեղերուն։ Վաշտերուն կազմութիւնը չատ անկանոն է, ինչպէս նաև անոնց մարզանքը։ Կան հինգ հարիւրնոց վաշտեր, ինչպէս նաև վաշտեր, որք երեք հարիւրնոց են միայն։ Թնդանօթներն և հրացաններ, իրենց զանազան տեսակներով, հրետանիի ճշմարիտ մուզէոնի մը կազմութեան կրնան ծառայել։ Վէրտէր, Հէնրի Մարդինի, Վինչէսդըր, Րեմինկդըն, Մաւզէր, Լի Էնֆիլտ, Կրա, կայծքարաւոր հրացան, ասոնք ամէնքը կը գտնուին Մարոքի կանոնաւոր զօրաց ձեռքը։ Սպայք մեծ մասամբ կրթուած են Սպանիոյ, Պելժիոյ, Գերմանիոյ, Ֆրանսայի մէջ և այլուր, և Ֆրանսերէն կամ գերմաներէն կ'խօսին, և մեծագոյն մասամբ սպաներէն։ Բայց կարելի է տարակուսիլ ռուս թղթակցին այս ըսածին վրայ, որովհետև առաջին անգամն է որ կ'լսուի թէ օտար զինուորական դպրոցներու մէջ կրթուած մարոքցի սպաներ կան եղեր։ Մարոքցի սպայք գրեթէ ամենքն ալ հասարակ զինուորութենէ վեր կ'բարձրանան, և խիստ տարրական զինուորական կրթութիւն մը միայն ունին, և ընդհանուր կրթութիւն՝ բնաւ։ Շատերն ո՛չ կարդալ գիտեն և ոչ գրել։ Մարոքեան բանակը, կազմակերպութեան և կարգապահութեան տեսակէտով նորակազմ վիճակի մէջ է, և թէև եւրոպական զօրաց դէմ չի կրնար ելնել, բայց առանձին ցեղերու յարձակումը ներչնչելու կարող ոյժ մ'է։ Կորովի, ժուժկալ, համբերատար, և քաջասիրտ, մարոքցի զինուորը, դէչ կերպով կերակրուած, վտանգին ի՛նչ ըլլալը գիտէ, և բնազդումով կռուող է, բայց սպայի տեսակէտով կազմակերպութիւնը գրեթէ ոչինչ է։ Զինուորական աստիճաններն երկու են միայն, գնդապետ և հարիւրապետ, որոց հեղինակութիւնն ալ անչան կամ ոչինչ է։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԲԱՐԻԶ 7 Յունիս.—Նոր նախարարութիւնը վերջնականապէս հետևեալ կերպով կազմուեցաւ. Մ. Քոմպ՝ վարչապետ և ներքին ու կրօնական գործոց նախարար, Մ. Վալլէ՝ դատական նախարար, Մ. Տէլքասէ՝ արտաքին գործոց, Զօր. Անտրէ՝ պատերազմական, Մ. Բելլըթան ծովային, Մ. Ռուվիէ՝ ելմտական, Մ. Շօմիէ՝ հանրային կրթութեան, Մ. Թրուլօ՝ առևտրական, Մ. Մարժէօ՝ հանրային չինութեանց, Մ. Մուժօ՝ երկրագործական, Մ. Տումէրկ գաղթային և Մ. Պէրա՝ թղթատարական և հեռագրական վարչութեան խորհրդական։

—Նախարարութեան կազմուելէն անմիջապէս ետքը, նախարարք Էլիզէ գացին, ուր ընդունուեցան Մ. Լուպէի կողմէ որ չնորհաւորեց զՄ. Քոմպ, Դ'Ակլիճի Գ'ը (վաղը) Մերակոյտին և Երեսփ. Ժողովին պիտի ներկայանայ։ Նախարարական յայտարարութիւն մը պիտի ըլլայ։

—Երեկոյեան դէմ զրոյց ելաւ թէ Իսմայէլ ընտանիքին ձերբակալութիւնը մօտ է, ծպտեալ ոստիկանութիւնը վերջապէս ձեռք ձգած ըլլալով փախստականներուն հետքը։

—Նոր դահլիճին ծրագիրը կ'պարունակէ ջնջումը կրօնական միաբանութեանց նպաստաւոր Ֆալուի օրէնքին և ամբողջ գործադրութիւնը միաբանութեանց վրայ նորահաստատ օրէնքին, զինուորական երկամեայ ծառայութեան հաստատումը, փոխանակ եռամեայի, տուրք բարեփոխումն եւ զինուորական ծախքերու զեղչումը։

ՊԷՆԹԻՀ.—Երեքօրեայ վիճաբանութենէ մը ետքն Աւստրիական պատուիրակութիւնն ընդունեց պատերազմական սովորական և արտասովոր ծախուց ցուցակը, նաև անոր վերաբերեալ յաւելուածական վարկերը, որոց մէջ է նաև նոր գնտաձիգներու և լեռնային թնդանօթներու համար 38 միլիոնի գումարը։ Գրեթէ բոլոր ատենաբաններն յայտարարեցին թէ, հակառակ երկրին ելմտական դժուարին կացութեան, կը քուէարկեն այս վարկերը՝ ի նպաստ Տէրութեան զօրութեան, բանակն ուրիշ մեծ Պետութեանց բանակներուն համահաւասար դիրքի մէջ պահելու համար։ Պատերազմական նախարարը մանրամասն բացատրութիւններ տուաւ, վիճաբանութեան միջոցին ներկայացուած հարցումներու վրայ, ի մասին այլ և այլ Տէրութեանց զինուորական նորութիւններուն, և ասոնց համապատասխան կարգադրութիւններու։

ՎԻԷՆՆԱ.—Պուլկարիոյ իշխանը, ընկերակցութեամբ պատերազմական նախարար Զօր. Բաբրիքովի, Նիքոլայէվ, Մարքօ, Տիմիթրէվ գնդապետներուն և Սօֆիայի նախագահ Ջանքովի Բեղերապուրկ մեկնեցաւ։

ՍԻՊԻՐԵՆ–ՍԻՒ. — Այս երեկոյեան բժշկական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Սաքսոնիոյ ծերունազարդ Ալպէրդ թագաւորին վիճակը չէ բարւոքած։

ՊԵՐԼԻՆ.—Ռայխսդագն ընդունեց Ալզաս–Լօռէնի մէջ դիկտատորութեան վերաբերեալ օրէնսական հատուածին ջնջումը։ Երեսփ. Ժողովը վերջնականապէս ընդունեց Լեհերուն դէմ պետական օրինագիծը։

ՊԵՐԼԻՆ.—Վիլհէլմ կայսրն իր գահաժառանգ որդին Հարաւային Ափրիկէ պիտի ղրկէ, պատերազմական դաչտերն այցելելու համար (իբրև գործնական փորձ և հրահանգութիւն զինուորական արուեստին։)

—Շաքարի յանձնաժողովն ընդունեց 9ի դէմ 17 ձայնով Պրիւսէլի պայմանագրութիւնը, որով կ'ջնջուի պարգևի դրութիւնը։

ՀՌՈՄ.—Երեսփ. Ժողովոյ դուրսի սրահին մէջ տեղի ունեցած վէճի մը հետևանօք, վաղը մենամարտ տեղի պիտի ունենայ արտաքին գործոց նախարար Մ. Բրինէդդիի և երեսփոխան Մ. Ֆրանքէդդիի միջև։

ԼՈՆՏՈՆ.—Լորտ Քիչնէր կ'հեռագրէ թէ օր ըստ օրէ բազմաթիւ Պօէրներ հպատակութիւն կ'յայտնեն։

—Լորտերու Ժողովն ընդունեց Լորտ Քիչնէրի տրուելիք դրամական նուէրը, և Բանակին համար չնորհակալութիւնը քուէարկեց։ Լորտ Սալզպըրի այս առթիւ բանակին գովեստն ըրաւ, ի վեր հանելով գաղթականութեանց հաւատարմութիւնն ու հայրենասիրութիւնն և յայտարարեց թէ Անգլիա մեծագոյն վտանգի ատեն ամէնէն աւելի զօրաւոր եղած է միշտ։

ԲՕՏՆԷՐՍՊՈՒՐԿ.—Զարն և Զարուհին Սեպաստոպոլին պիտի երթան Լիվատիա, ուր պիտի ընդունին Սերպիոյ արքայական ամոլը։

ՄԱՏՐԻՏ.—Սպանիա զինուորական արշաւախումբ մը կ'պատրաստէ Ֆերնանտօ Բօ ղրկելու համար (Կուինէայի եզերքին մօտ, Ափրիկէ), ուր ծանր անկարգութիւններ պատահած են։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍԻԱ.— Բեդերապուրկէ կ'գրեն թէ ռուս կառավարութիւնն հոլանտական մեծ գործարանի մը ապսպրեր խոչոր հողահան գործիք մը որ կարենայ ժամը 410 խորանարդ մէգր հող հանել։ Այս գործիք Բորդ Արթուր պիտի ղրկուի։ Փորձը Հոլանտայի մէջ պիտի կատարուի յառաջիկայ Հոկտ. 28ին, և երեք ամիս վերջն ալ նաև պիտի դրուի Բորդ–Արթուր ղրկուելու համար։ Հողահան գործիքին ծախք գացած է 33,000 անգլ. ոսկի։ Շինութեան պայմանագրին մէջ ըսուած է որ եթէ քաղաքական չփոթութիւններու հետևանօք կարելի չըլլայ գործիքը Մ. Արևելք ղրկել, հոլանտական գործարանը պարտաւոր է զայն վար դնել առանց ծախքի մինչև որ չփոթութիւնք վերջ գտնեն։

* Վարչաւայի մէջ հրատարակուած օրաթերթ մը կ'հրատարակէ տեղեկագիրը Կարմիր Խաչի հիւանդապահի մը որ Ուֆայի ռուսական նահանգին մէջ լնդախտութենէ տառապող հիւանդներուն դարմանման կ'աչխատակցի։ Մարդկային խորին թչուառութեան իր սրտաճմլիկ նկարագրութեան մէջ, հիւանդապահուհին կ'ըսէ.—«Իմ խնամքիս յանձնուած են հինգ գիւղեր, որոց մէջ 450 հոգի լնդախտութենէ կ'տառապին։ Սոսկալի հիւանդութիւնն արագ արագ կ'ճարակի, և երբեմն ամբողջ ընտանիքներ վարակուած են մէկ տան մէջ։ Բնակիչներն ամենաողորմելի վիճակի մէջ են։ Բնակարանները չաղախէ չինուած խրճիթներ են, մէջտեղը վառարան մը, որ փոխանակ տաքութեան, թանձր մուխով կ'լեցնէ խրճիթը։ Պատերը խոնաւութիւն կ'բուրեն, և որովհետև օդ առնելու տալու տեղ չկայ, կրնաք երևակայել մթնոլորտին վիճակը։ Այդ խրճիթներուն ամբողջ կահ կարասիքն են տախտակէ անկողիններ պատին դէմ ... և այդ չոր տախտակներուն վրայ կ'պառկին հիւանդները, իբրև վերմակ ունենալով միայն իրենց աղտոտ ցնցոտիները։ Տղայք գրեթէ մերկանդամ կ'չրջին։ Անկարող եմ բան մ'ընելու այս անելի չուառութեան առջև։ Ապրիլին բժիչկ մը կար հոս, և քանի մը դեղեր և վիրակապներ թողուց ինձ, բայց մաչեցան լմնցան։ Լնդագարութենէն և ժանտատենդէն զատ, թանչքն ալ սկսած է իր աւերումները գործել հէք բնակչաց մէջ։»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Ազ–Տաղի (Էսկիւբի) Գայմագամ անուանուեցաւ Սունկուրլուի Գայմագամ Էտիպ պէյ, որուն յաջորդեց Ազ–Տաղի Գայմագամ Էսմէր Սաֆվէդ էֆ.։

Երուսաղէմի Մարգահամարի Վարչութեան Տնօրէն անուանուեցաւ Ճիտտէի անցագրատան Տնօրէն Մէհմէտ Շէֆիք էֆ.։

Մերսինի Նաւահանգստի Ատենի ընդհ. դատախազի օգնական անուանուեցաւ Պէյրութի Նախագահ Ատենի արձանագրիչ–քարտուղար Իհսան Նասըր էֆ.։

—Բ. Օսմանեան պատուանչան տրուեցաւ Բէրքիւքի և Մարտինի մետրապոլիտներուն. Գ. Օսմանիէ՝ Պոլսոյ Առևտրական Ատեանի Ա. խորհրդական Մանուկեան էֆ.ի. Գ. Մէճիտիէ՝ նոյն Ատեանին Բ. նախագահ Մուսթաֆա պէյի և անդամներէն Հաճի Հասան Շէրիֆ պէյի, Եանքօ Սթավրօ էֆ.ի, Մ. Սիլվէն Միլի, Մ. Սթէֆանօ տ'Ասթրիայի և Մ. Ժան Մէլիտրիի. Դ. Մէճիտիէ՝ Առևտրական Ատեանի Ա. քարտուղար և առևտրական լրագրին տնօրէն ու խմբագիր Ջորէճ էֆ. Եուսուֆեանի. Ե. Մէճիտիէ՝ Առևտրական լրագրին թուրքերէն մասին խմբագիր Արտաշէս էֆ. Քէօմիւրճեանի և ֆրանսերէնի խմբագիր Մ. Ֆլանտնայի և Միցիի։

Բ. Մէճիտիէ՝ Ամասիայի, Տիարպէքիրի, Ճէզիրէի, Ուրմիայի Բաղդէտցի արքեպիսկոպոսներուն, և Պոլսոյ ու Եգիպտոսի Պատրիարքական փոխանորդներուն. Գ. Մէճիտիէ՝ Բաղդէտցւոց Պատրիարքին Ա. քարտուղար Եագուպ և Բ. քարտուղար Տավութ եպիսկոպոսներուն, և Պէրութի, Պասրայի, Պաղտատի, Հալէպի և Սղերդի Պատրիարքական փոխանորդներուն։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ.—Հարաւ-Ափրիկեան պատերազմին վերջանալուն առթիւ, Վեհ. Սուլթանը խնդակցական

հեռագիր մ'ուղղեց Անգլիոյ Էտուարտ Թագաւորին, որ փոխադարձ հեռագրով մը շնորհակալութիւն յայտնեց։

ՓԱԽՉՈՂ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՔ.—Պոլսոյ Վերաքննիչ Ատենի ընդհ. դատախազը ձերբակալման հրամանագիր հանած է խռովարար Լութֆիի դէմ, որ իբրև եղեռնագործ ամբաստանուած է թէ Պասրայի Նամակատան տնօրէնն եղած ատեն, գաղտնապէս Պոմպա և անկէ Եգիպտոս փախչելով, Աղեքսանդրիոյ մէջ խռովարար թերթ մը հրատարակելու յանցգնած է։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպան Սըր Ն. Օ'Քօնոր պաշտօնապէս Բ. Դրան հաղորդեց Թրանսվալի մէջ հաշտութեան կնքման լուրը։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Առևտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարար Զիհնի փաշա Շբ. օր Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Նոյնպէս, Պելժիական դեսպանը, Պուլկարական գործակատարը, Հանրային Պարտուց Վարչական Խորհուրդին Նախագահ Քօժանտան Պէյժէ յաջորդաբար տեսակցեցան Ն. Բարձրութեան հետ։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ Վարչութիւնն հրաման ղրկեց բոլոր օսմ. մաքսատանց Տնօրէններուն՝ արգիլել Կայսերական Զինանշանը կրող սիկառի թուղթերուն մուտքը, մինչև իսկ եթէ այդ թուղթեր ներածուած ըլլան անոնց կողմէ որք ասկէ առաջ արտօնուած էին նոյն զինանշանը գործածելու իբրև վաճառանիշ։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ. — Պետական Խորհրդոյ անդամ Սամի պէյ ծրագիր մ'մատուցած է, որով հասոյթի նոր աղբիւրներ ցոյց կուտայ, առանց նոր տուրքեր դնելու ժողովուրդին վրայ, կամ նախորդ տուրքերն աւելցնելու։ Կայսերական Իրատէ մը կ'հրամայէ ուսումնասիրել նոյն ծրագիրը։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՔ.—Ինչպէս արդէն ծանուցինք, երէկուան Թուրքերէն թերթերուն մէջ հրատարակուած Պաշտօնական Ազդ մը կ'ծանուցանէ թէ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է 6 ամիս ևս պայմանաժամ շնորհել, որպէս զի անոնք որ տակաւին Մարդահամարի տոմարներուն մէջ չեն արձանագրուած, փութան՝ առանց դրամական տուգանքի՝ ամբողջացնել մարդահամարի գործողութիւնները։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐ.—Կայսերական Իրատէ մը կ'արտօնէ արտաքին գործոց նախարարութիւնը, որ Թուրքեւսերպ առևտրական դաշնագիրը ստորագրէ ի դիմաց Կայսերական Կառավարութեան։

ՌՈՒՍԻՈՅ Զարուհւոյն ծննդեան տարեդարձին առթիւ, Շբ. օր ռուսական դեսպանատան մատրան մէջ գոհաբանական աղօթքներ կարդացուեցան։ Ներկայ էին ռուս դեսպան Մ. Զինովեվ, դեսպանատան ու հիւպատոսարանի բարձր պաշտօնատարք, ռուս. պահականաւորուն սպայակոյտերն, ամենքն ալ համազգեստով, Յունաց Պատրիարքական Փոխանորդը, և ռուս գաղթականութեան երեւելիք։

ԻԶՄԻՐ—ԳԱՍԱԲԱՅԻ երկաթուղւոյ Օսմ. ընկերութեան բաժնետիրաց ընդհ. ժողովը Վարչական Խորհրդոյ դեր—նախագահ Մ. Օպուանոյի նախագահութեամբ Շբ. օր գումարուելով, 1901 տարեշրջանի հաշիւներն ընդունեց։ Ընկերութիւնն այս տարի 22½ ֆր. շահաբաժին կուտայ, այն է 32,000 բաժնեթուղթերու վրայ 720,000 ֆր., վճարելի 1902 Յուլիս 15ին։

ՄԷՏԻՆԷԷ կ'հեռագրուի թէ 10 օրէ ի վեր հնգախտի նոր դէպք չէ պատահած։

ՄԵՏԱՔՍԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ.— Առևտրական Սենեկին պաշտօնաթերթը կ'ըսէ թէ Անգլիացւոց պատերազմին վախճանը վերջ պիտի տայ նաև քանի մը տարիներէ ի վեր Եւրոպայի մէջ տիրող առևտրական ու ճարտարարուեստական տագնապին։ Մետաքսեղէնի ճարտարարուեստն ալ, ուրիշ ճարտարարուեստներու պէս, պիտի օգտուի Հարաւ—Ափրիկէի մէջ հաշտութեան կնքումէն։ Միւս կողմէ, Եւրոպիոյ ու Մայրագոյն Արևելքի մէջ, օդին քմահաճութեանց պատճառաւ, շերամները վնասուած ըլլալով, անոնք որ իրենց ձեռքը խոզակ ունին, պիտի օգտուին հրապարակի նպաստաւոր կացութենէն։ Արդէն Եւրոպական գլխաւոր հրապարակներուն վրայ, ինչպէս Լոնտոն, Մարսիլիա, Լիոն, խոզակի և մետաքսի մեծ խնդրանք կայ, և գիները կը բարձրանան։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.—Պոլսոյ Եղեռնադատ Ատեանը, Շբ. օր Պատժական Օրէնքին 174րդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն, 15 տարի շղթայակապ աքսորութեան դատապարտեց Սիւլէյման պին Ծաֆէր անուն մարդասպանը, ոստիկանութենէն արտաքսեալ, և որ անցեալ Փետր. 24ի առաւօտ, ժամ 2ին մօտերը, դաշոյնով զարկած սպաննած էր Խօժէնի անուն հայ աղջիկ մը, Ֆէրիտէէի Առնավուտ փողոցին մէջ։

ԿԵՂԾ ՆԱՄԱԿԱԴՐՈՇՄ.—Բ. Դրան Իրաւագէտ խորհրդականաց Սենեկին օգնականներէն Ծաֆէր պէյ, որ նամակադրոշմներու հաւաքիչ մ'է, անցեալ օր Եօրկօթուլօ անուն յոյնէ մը 25 ղշ.նոց օսմ. հին նամակադրոշմ մը գներ է 440 ղշ.ի, փոխարէնը նոյնքան արժողութեամբ ուրիշ նամակադրոշմներ տալով։ Եօրկօթուլոյի մեկնելէն վերջ, մեծ արժէք դրոշմն անգամ մ'ալ աչքէ անցընել ուզելով, կ'տեսնէ որ 20փր.նոց դրոշմ մ'էր, որուն գնոյն մեծ ճարտարութեամբ 5ի փոխուած էր։ Ծաֆէր պէյ հիմա խաբեբան փնտռելու վրայ է։

ԱՐՄՏԵԱՑ ՍԱԿԱՐԱՆ.—Ինչպէս յայտնի է, Կայսերական Իրատէի մը համաձայն, Պոլսոյ մէջ Արմտեաց Սակարան մը պիտի հաստատուի, որուն կանոնագիրին պատրաստութեամբ կ'զբաղի ձեռնհաս պաշտօնարանը։ Արմտեաց Սակարանին մէջ ալ լիէժ խաղալն իսպառ պիտի արգիլուի։ Սակարանական գործառնութեանց առթիւ ծագած վէճերը պիտի քննուին Պոլսոյ Առևտրական Սենեկին կողմէ, որուն տուած վճիռը պիտի ընդունին հակառակորդ կողմերը։ Հակառակ պարագային, ազատ պիտի ըլլան ձեռնհաս դատարանին դիմելու։ Սակարանին մէջ լոկ հողային բերքերու վրայ գործառնութիւնք պիտի չըլլան, այլև հանքային և ճարտարարուեստական նիւթերու վրայ. ասոր համար, Սակարանը «Առևտրական Սակարան» պաշտօնական անունը պիտի կրէ։ Սակարանը Վարչական Խորհուրդ մը պիտի ունենայ, Առևտրական Սենեկի հսկողութեան ներքև։

ԳՈՍՈՎԱՅԻ պաշտօնաթերթը կ'ծանուցանէ թէ Սկիւպի և Գալգանտէլէնի յաւելուածական գունդերուն զօրքերն իրենց մարզանքի պայմանաժամը լրացուցած ըլլալով, անցեալ Ուրբաթ օր ազատ արձակուեր են, այս առթիւ շքեղ զօրահանդէս մը կատարելէ վերջ։

ՀՐԴԵՀ.—Երէկ գիշեր ժամ 3½ին մօտերը, Կէտիկ—Փաշա, Իհսանիէ փողոցին մէջ, Նպարավաճառ Անաստասի վարձքով բնակած քարուկիր խանութէն հրդեհ ծագելով, խանութն ամբողջապէս, իսկ վրայի տունը մասամբ այրեցան։ Նպարավաճառ Անաստաս ձերբակալուելով հարցաքննուեցաւ։ Յայտարարեց թէ խանութին մէջ 150 ոսկիի չափ ապրանք ունէր, որ սակայն ապահովագրուած չէր։ Տունը ապահովագրուա՞ծ էր թէ ոչ, անկէ ալ տեղեկութիւն չունի։ Ժամ 2ին մօտերը, իր զաւկին՝ Քօչոյի հետ խանութը գոցելով, իր բնակարանը գացած էր պառկելու, որ դիմացի փողոցը կ'գտնուէր։ Պառկած տեղէն լսելով որ փողոցին մէջ իրարանցում կար, գլուխը պատուհանէն դուրս կ'հանէ, եւ իր խանութը բոցերու մէջ տեսնելով՝ կ'մարի, եւ շրջակայ դեղարաններէն հասած օգնութեանց շնորհիւ միայն կ'սթափի։ Սակայն ոստիկանութիւնն այս յայտարարութենէն համոզում չգոյացնելով, քննութիւնները կ'շարունակէ։

ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ ԳՈՂԵՐ.—Պէյլէրպէյի Գուլէճ—Ալի Թաղին գիշերապահ Քէրիմ Թահիր աղայի տունը Շբ. գիշեր գողեր մտնելով, 123½ օսմ. ոսկի, 15 մէճիտիէ, 9 արծաթ դգալ չորթեր են։ Գիշերապահ Թահիր աղա, որ ուժասպառ հիւանդ ծերուկ մ'է, ոստիկանութեան իմաց կուտայ գողութիւնը, յայտարարելով թէ նոյն կողմերը բնակող Ջրավաճառ Հասանի և անոր քեռորդւոյն՝ Իսմայիլի վրայ կասկած ունի, որովհետև քանի մ'օր առաջ Հասանի յայտնած էր որ, եթէ հիւանդութենէն աղէկնայ, Հիճազ ուխտի պիտի երթայ, և թէ 100 ոսկիի չափ պատրաստ դրամ ունի։ Արդարև ոստիկանութիւնը Հասանի տունը կոխելով, գողցուած դրամին մէկ մասը գտաւ օրօրոցի մը մէջ պահուած։

—Սկիւտարի ոստիկանութիւնն ալ գողերու ընկերութիւն մը երևան հանած է, որ բաւական ատենէ ի վեր յափշտակութիւններ կ'ընէր։

—Ղալաթիոյ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Խօմէր եւ Մէվլուտ անուն երկու գիշերապահներ, որք իրենց հսկողութեան պաշտօնը զարմանալի կերպով ի գործ կ'դնէին։ Ոստիկաններու բացակայութենէն օգուտ քաղելով, պարզապէս կ'կողոպտէին անցորդները։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՀՐԴԵՀԸ.— Ոստիկանութիւնն հաստատեց թէ Իզմիրի անտառաց քննիչ Յակոբ էֆ.ի որդին՝ Զզօն՝ դիտմամբ այրած է տունը, որպէս զի իր գողութիւններն երեւան չելնեն, ըստ որում ծնողքին բացակայութենէն օգտուելով, տան կարասիներն ու իր մօր զգեստները ծախած եւ դրամներն իր Էլէնի անուն սիրուհւոյն կերցուցած էր։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ.—Ինչպէս որ Անատօլուի նահանգներուն մէջ, Գոնեայի, Էնկիւրիի և Քասթէմունիի կուսակալութիւնք մէկ շրջանակ մը կազմելով, երկրագործական ու արհեստական գործիքներու ցուցահանդէս մը պիտի կազմակերպեն, Ռումելիի նահանգներուն մէջ ալ, Գոսովայի, Մանաստըրի և Սելանիկի կուսակալութիւնք մէկ շրջանակ մը կազմելով, Սելանիկի մէջ համանման ցուցահանդէս մը պիտի կազմակերպեն։

ՈՃԻ՞Ր ԹԷ ԱՐԿԱԾ.—Ոստիկանութիւնը կասկածելով որ հելլենական Օլգա շոգենաւուն Ա. նաւապետին ծով իյնալն ոչ թէ արկածի, այլ կանխամտածուած ոճրի մը արդիւնք կրնայ ըլլալ, քննութիւն բացած է։ Կասկած կայ թէ Բ. նաւապետն ու նաւազները միանալով, հէք նաւապետը ծովը նետած են, անոր ունեցած 60 ոսկին չորթելու համար։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԱՐԴԻ ՀԱՅԵՐԷՆԸ

Հայ լեզուին զարգացման փափաքողներն անշուշտ գոհ եղան կարդալով մեր Շաբաթ առուր թուոյն մէջ թէ Իզմիրեանց Գրական Յանձնաժողովն որոշած է դրամապէս նպաստել Արդի Հայերէնի Բառարանի մը յօրինման։ Փոխանակ տարուէ տարի 60ական ոսկի մրցանակ բաշխելու այնպիսի երկերու որոց ամենքն ալ չեն կրնար նոյն արժէքն ունենալ և միայն կարեւորութիւն մը ներկայացնել Հայ Գրականութեան կամ Բանասիրութեան համար, Յանձնաժողովը կ'ուզէ տեւական արդիւնք մը յառաջ բերել, Հայ լեզուին ամենամեծ պէտքն հոգալով. որովհետեւ յայտնի է թէ մեր հիմակուան գրած և խօսած լեզուն իր Բառգիրքը չունի, և աւելի քան կէս դարու հնութիւն ունեցող Առձեռն Բառգիրքը գրաբարէ միայն Բառարանն է որով կ'վարուի արդի սերունդը։ Այս կէս դարը, սակայն, մեր իմացական զարգացման համար ամենամեծ կարեւորութիւն ունեցաւ։ Այս շրջանին մէջ է որ գիտութիւններն ու արուեստները քիչ շատ մշակուեցան, իրենց յատուկ բառերն և ոճերն ունեցան մեր մէջ, լրագրական և տնտեսագիտական հրապարակագրութիւն մը հաստատուեցաւ, քաղաքակիրթ նոր կեանքի պահանջումներուն համեմատ նոր բառեր և ոճեր հնարելու կամ յարմարցնելու պէտքն զգալի եղաւ, և մէյ մէկ կերպով գոհացում գտաւ։ Լեզուին բոլոր այս նոր մասը տակաւին դուրս կ'մնայ Հայ լեզուի ա'յն Բառգիրքերէն զոր Մխիթարեանք յօրինած են։ Լեզուները կ'առեղծուին ու կ'գործածուին առանց Բառարանի, բայց Բառարանով է որ լեզուները կ'կոկուին, կ'շտկուին, և կ'ստանան իրենց վերջնական ճշտաբանութիւնը։ Անցեալ տարի, Մխիթարեանց 200ամեակին առթիւ, մեք առաջարկեցինք Մխիթարեաններուն որ իբրեւ լաւագոյն յիշատակ իրենց այն մեծ յոբելեանին, ձեռնարկեն Արդի Հայերէնի Բառարանը շինելու։ Վենետիկ այս Յոբելեանին արժան միայն երկ մը չարտադրեց, Վիեննա ալ Հ. Տաշեանի Հին Հայերէնի զարգացման պատմութիւնն հրատարակելու միայն կ'զբաղի։ Բայց թերեւս Արդի Հայերէնի Բառարան մը աւելի աղէկ խմբագրուի Պոլսոյ մէջ քան ո՛ և է վանքի մէջ, քանի որ խնդիր է կենդանի լեզուին ճշդութիւնն ի վեր հանել։

Խարբերդի մէջ տասն տարիէ ի վեր ոչ մէկ ժողով գոյութիւն ունեցած է։ Միայն Պետրոս Վ.ի օրէն մնացած և անոր պաշտպանիչովը շինուած առժամեայ Խառն Ժողով մը կ'վարէ եղեր թեմական գործերը։ Այս անգամ, Պատրիարքարանի հրահանգով, Վիճակին Պատր. Փոխանորդ Տ. Եղնիկ Մ. Վ. յաջողած է օրինաւոր քուէարկութեամբ ընտրել Գաւառային Ժողով մը, որ ամսոյս 15ին իր առաջին նիստը գումարելով, դիւանի ընտրութիւն կատարեր և հարկ եղած տեղեկագիրը ղրկեր է Պատրիարքարան ի հաստատութիւն։

* * Խարբերդի Խուլէ վանքի որբանոցն որ չորս տարիէ ի վեր Նպաստից Սնտուկէն ղրկուած ամսական 15 ոսկիով կ'մատակարարուէր, ցարդ ո և է արդիւնք մը չէ ունեցած։ Որբերն ո'չ արհեստ մը ուսած են և ոչ ալ կարդացածնին հասկնալու չափ հայերէն մը։ Պատրիարքարան հասած տեղեկութիւններէ կ'իմանանք թէ Տ. Եղնիկ Մ. Վ. վերջերս նոյն վանքի որբանոցին մէջ շերամաբուծութիւն և հնտաքրուծութիւն հաստատած է, ուսուցիչ կարգելով Պրուսայի շերամաբուծական վարժարանի շրջանաւարտներէն Թէրվիզեան Արմենակ էֆ.ն։

—Ստեփան Վրդ. Աղգաշեան, որ Վանայ առաջնորդական փոխանորդի պաշտօնը կ'վարէ առ այժմ, ընդունելով Կտուց անապատի վանահայր կարգուելու որոշումն հաղորդող պաշտօնագիրը, ինչ ինչ տեղեկութիւններ հաղորդեր է Կտուց անապատի մատակարարութեան վիճակին վրայ ևս, Ս. Պատրիարքին աջակցութիւնն և քաջալերութիւնը խնդրեր է, իր պաշտօնին արդիւնաւորման համար, յայտնելով թէ իր ջանքով և նախաձեռնութեամբ բացուած են Ժառանգաւորաց վարժարանն և Որբանոցը, խոստանալով անոնց ուղղութեան և յառաջդիմութեան աշխատիլ։

—Ուսումն. Խորհուրդը պաշտօնագիր մ'ուղղելով Վարչութեան, պնդեր է Կրթական Տեսչի մը պէտքին վրայ, յայտնելով որ Կ. Պոլսոյ 40 վարժարաններն հնար չէ կառավարել առանց Կրթական Տեսչի մը աչալուրջ հսկողութեան, և խնդրեր է որ Վարչութիւնն իբրև սատար ազգ. կրթութեան, հաճի ընդունիլ Խորհուրդին առաջարկը։

—Ս. Պատրիարքն առանձինն պաշտօնագրեր ուղղելով Նպաստից Յանձնաժողովոյ Նորընտիր անդամներուն, հրաւիրեց զանոնք ընդունիլ Խառն Ժողովոյ կողմէ իրենց յանձնուած պաշտօնը։

—Գրուեցաւ նաև Տ. Վահան Մ. Վ. Յակոբեանի, որ ըստ որոշման Խառն Ժողովոյ, փութայ երթալ Պալկարիա և տեղւոյն վիճակն ի մօտոյ ուսումնասիրելէ յետոյ տեղեկագիր մը ներկայացնէ, որպէս զի նոյն տեղեկագրին վրայ իր ուզած հրահանգն ուղղուի իրեն։

—Վառնայի Տ. Սարգիս քահանան, յանուն տեղւոյն Հայ ժողովրդեան շնորհաւորած էր Պուլկարիոյ Եկզարքն իր յոբելեանին առթիւ։ Եկզարք Տ. Եօզէֆ նամակ մը գրելով Տ. Սարգիս քահանային, յանձնարարեր է իր շնորհակալութիւնն և օրհնութիւնն հաղորդել տեղւոյն Հայոց։

—Հայ—Բողոքական հասարակութեան.— Բողոքականներու Սինոդը Շբթ. օր, կէս օրէ առաջ, ունեցաւ միայն մէկ նիստ, որուն մէջ գլխաւորաբար խորհրդակցութեան առարկայ եղան եկեղեցական կարգ մը խնդիրներ։

* * Մայրաքաղաքիս Երիտասարդաց Քրիստոնէական Ընկերակցութեան երէկուան ժողովին անակի պատ հասոյթն եղած է 255 ղհկ., զոր Ընկերակցութիւնը պիտի նուիրէ Գում—Գափուի Չորից Թաղից և Սամաթիոյ Երեք Թաղից Աղքատախնամներուն։

—Հայ—Հռոմէական թերթէ.—Հայ—Հռոմէականաց Պատրիարքարանի դիւանապետ Գէորգ Մ. Վ. Թէրզիպաշեան և օգնական Մանուէլեան վարդապետ պաշտօնանկ ըլլալով, յաջորդ կարգուած են Յովսէփ եպսկ. Միւթէվէլլեան և Էքմէքճեան վարդապետ։

* * Զմմառի միաբանութեան անդամ Յուսիկ Մ. Վ. Կիւլեան, որ Մէրտինի Հայ—Հռոմէականաց Առաջնորդ ընտրուած էր, ուրբաթ օր Պոլիս եկաւ, և Սագըզաղաճի Պատրիարքարանին մէջ հիւրընկալուեցաւ։

* * Հանգուցեալ Տիւզեան Միհրան պէյի կինը Բարիզի մէջ մեռած ըլլալով, Հայ—Հռոմէականաց Պատրիարքը, Պագչեան Նիկողայոս Վ.ի հետ ուրբաթ օր այցելեց Տիւզեանց բնակարանն եւ իր ցաւակցութիւնն յայտնեց։ Հանգուցեալ Տիկնոջ մարմինը Պոլիս բերուելով պիտի թաղուի Տիւզեանց դամբարանին մէջ, ի Գուրուչէշմէ։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՆՈՐ ԺԱՅԹՔՈՒՄ Ի ՄԱՐԴԻՆԻՔ

ՖՕՐ ՏԸ ՖՐԱՆՍ, 8 Յունիս.— Հրաբխային սոսկալի ժայթքում մը տեղի ունեցաւ երէկ դարձեալ։ Ֆօռ տը Ֆրանս ամբողջ չորս ժամ մութի մէջ մնաց։ Մօրն—Ռուժի դաշտերը ծածկուած են տաք ցեխով։

ՍԻԳԻԼԷՆ ՕՐԴ, 8 Յունիս.—Սաքսոնիոյ Թագաւորին առողջական վիճակը փոխուած չէ, բայց նուազ ծանր է։

ՀՌՈՄ, 8 Յնս.—Արտաքին գործոց նախարար Մ. Բրինէդդիի և Մ. Ֆրանքէդդիի միջև մենամարտը այսօր կէս օրէ վերջ տեղի ունեցաւ։ Մ. Ֆրանքէդդի թեթեւապէս վիրաւորուեցաւ ականջէն։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷ

ՏՐԷԶՏԷՆ, 8 Յնս.—Բժշկական վերջին տեղեկագրերը կ'ըսեն թէ Սաքսոնիոյ Թագաւորին վիճակն յուսահատական է։

ՊԷՐԼԻՆ.—Ծովային Խորհրդոյ նախագահ ծովակալ Տիրպից հրաժարական տուաւ։

ԱՄՍԹԵՐՏԱՄ.—Նախագահ Քրիւկէր մերժեց Թրանսվալ դառնալ անգլիական շոգենաւով մը, բայց ընդունեց Վիլհէլմինա Թագուհւոյն առաջարկը, որ անոր տրամադրութեան տակ դրաւ հոլանտական նաւ մը։

ԼՈՆՏՈՆ.—Էտուարտ Թագաւոր և Ալեքսանդրա Թագուհին հաշտութեան կնքման առթիւ Ս. Պօղոս եկեղեցւոյ մէջ այսօր կատարուած գոհաբանական աղօթքին ներկայ եղան։ Անձագին բազմութիւն կար։ Թագաւորն ու Թագուհին ջերմապէս ծափահարուեցան դուրս ելած ատեննին։

—Բլեմֆոնթէյնէն կ'հեռագրուի թէ 1239 Պօէրներ եւս անձնատուր եղած են, և 3 թնդանօթ ու ռազմամթերք եւս յանձնուած են Անգլիացւոց։

ՓԱՐԻԶ.—Ֆօռ տը Ֆրանսէ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ հրաբխային նոր բռընկումներ պատահեցան Շաբաթ օր։ Քաղաքն ընկղմած էր ծծումբի թանձր ծուխի մէջ։ Վնասներուն չափը դեռ չէ ճշդուած։ Քանի մը նաւակներ և իրենց նաւաստիներն անյայտ եղան։

Այրի Տիկին Իսկուհի Ս. Մախոխեան և զաւակունք, Այրի Տիկին Ազնիւ Ա. Մախոխեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Պօղոս Մախոխեան եւ զաւակունք, Տէր և Տիկին Յովհաննէս Մախոխեան և զաւակունք, Տիար Տքդ. Պետրոս Մախոխեան, Տէր և Տիկին Յարութիւն Գարակէօզեան եւ զաւակունք, Այրի Տիկին Համաս Աւճեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Լեւոն Պէօրէքճեան և զաւակը, այրի Տիկին Գոհար Մ. Հարենց և զաւակունք, Տէր և Տիկին Մարտին Շահինեան, Տէր և Տիկին Հեթում Սեթեան, ինչպէս նաև Մախոխեան, Հարէնց, Սառուխան, Մաուրեան ընտանիքները ցաւ ի սիրտ կ'ծանուցանեն դառնաղէտ մահը

ՕՐ. ՏԻՐՈՒՀԻ ՄԱԽՈԽԵԱՆԻ

(ԴՈՒՍՏՐ ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՍԵՆԵՔԵՐԻՄ ԷՖ.Ի)

որ յետ կարճատեւ հիւանդութեան կնքեց իւր մանկամարդուն ի հասակի 16 ամաց ի խոր սուգ թողլով իւր Մայրը, Եղբայրը, Քոյրերն, համայն ազգականներն ու Բարեկամները։

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը տեղի պիտի ունենայ վաղը Երեքշաբթի 28 Մայիս ի ժամ 3 (Ը. Թ.)ի Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ Բերայի, ուրկից հանգուցելոյն մարմինը պիտի փոխադրուի Շիշլիի Ազգ. գերեզմանատունն իր ընտանեաց յատուկ Դամբարանին մէջ։

Բերա, 27 Մայիս 1902

ՏԵՂԵԿՈՒԹԵԱՆՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
Վ. ՇԻՄՄԸԼԲՖԷՆԿ

Կ. ՊՈԼԻՍ, 1 Յունիս 1902.

Ներկայիւս պատիւ ունի՛ք ծանուցանել վաճառականական աշխարհին, թէ

Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ԶԷԼՊԻԿ ԽԱՆ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՎՈՅՎՕՏԱ—ՓՈՂՈՑ, ՊԻԼԼՈՒՐ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՒՆԸ

մասնաճիւղ մը հաստատած ենք, որոյ վարիչք են՝ Պարոնայք ՀԱՆՍ ՇԻՄՄԸԼԲՖԷՆԿ և ՕԹԹՕ ԿՐԱԱՏԷ։

Մեր Պոլսոյ Տան նպատակն է՝ Օսմանեան Կայսրութեան թէ՝ ներքին և թէ արտաքին վաճառականական յարաբերութեանց զարգացման նպաստել, հայթայթելով շուտափոյթ և վստահելի ամէն տեսակ տեղեկութիւններ, որք անհրաժեշտ են վաճառականաց, ի շահ իրենց գործառնութեանց։

Մեր տեղեկութիւնք կ'վերաբերին,

1. Վաճառականական տանց գործի յարաբերութեանց, անոնց դրամական կարողութեան և վաճառականական աշխարհին մէջ վայելած վարկին,
2. Գործարանատէրց և արտածողաց կարողութեան ու վստահելիութեան,
3. Ինչ ինչ ապրանաց հրապարակի վիճակին, և անոնց վաճառման հաւանականութեան կամ անհաւանականութեան։

Նաև՝ ցոյց կուտանք

4. Վարկի արժանի վաճառականական տուներ, աշխարհի ամէն մասերուն մէջ,
5. Կարող և վստահելի գործակատարներ,
6. Վստահելի փաստաբաններ, վաճառականական պահանջից գանձման համար։

Մեր տեղեկութիւնք միմիայն վաճառականական շահուց ծառայող բնութիւն ունին. անհատական յարաբերութեանց վերաբերեալ որ և է տեղեկութիւն սկզբամբ դուրս կ'մնան մեր գործունէութեան շրջանակէն։

Մեր հաստատութիւնը գոյութիւն ունի 1872էն ի վեր, և իր տրամադրութեան ներքև կան հարկ եղած ամէն միջոցներ։ Իր գործառնութեանց ծախուց գումարը կ'հասնի տարեկան հինգ միլիոն ֆրանքի։ Նաև՝ հաւատարիմ պաշտօնէութիւն մը մեզ համար ապահովելու նպատակաւ՝ Խնայողական Սնտուկ մը հաստատած ենք, որոյ դրամագլուխը 625,000 ֆր.ի հասած է, և կանոնաւոր վճարումներով ալ աւելնալու վրայ է շարունակ։

Մեր կազմակերպութիւնը տարածուած է ո՛չ միայն Եւրոպիոյ մէջ, ուր բազմաթիւ գործակալութիւններ ունինք, այլ նաև՝ Ասիոյ և Ափրիկէի մէջ, ուր կը պահենք կարող և փորձ թղթակիցներ։ Ամերիկայի և Աւստրալիոյ մէջ մեր ներկայացուցիչն է՝ քոյր հաստատութիւն մը, The Bradstreet Company։ Այս երկու հաստատութիւնները պայմանագրութեամբ ամբողջութիւն մը կ'կազմեն 1886էն ի վեր, և ունին 148 գործակալութիւններ ու հազարաւոր պաշտօնեայներ։

Ինչպէս որ անհրաժեշտ են փարոսները՝ ծովային ճանապարհորդութեանց համար, ղեկը՝ նաւուն համար, և հեռագիրը՝ երկաթուղւոյ համար, որով սա կ'իմանայ թէ՝ այս ինչ գիծը ազա՞տ է թէ ոչ, նոյնպէս ալ վաճառականը կը կարօտի խորհրդակցութեանց, մեր հաստատութեան նման տեղեկատու մարմնոյ մը միջոցաւ։ Արդի յարաբերութեանց մէջ, ուր պարագաները այնքա՛ն շուտ կը փոխուին և գործառնութիւնք յաճախ հեռաւորագոյն տեղերու հետ կ'կատարուին, նաև՝ երկար վարկով, այլ ևս կարելի չէ բաւականանալ գործի որ և է բարեկամի մը ուղղուած հարցումով։ Ամենայայտնի իրողութիւն մ'է թէ՝ յանդուգն լաւատեսին կարծիքը չի համաձայնիր վհերոտ յոռետեսինին, և թէ՝ գործի ու մրցակցութեան նախանձը, չարակամութիւնն ու վեր ի վերոյ տրուած տեղեկութիւնք խիստ յաճախ ճշմարտութիւնը կ'կեղծեն։

Մեր տեղեկութիւնք սեղանաւորաց, ապահովագրական ընկերութեանց, փոխադրութեան յանձնակատարութեանց, գործարանատէրց և ներածողաց քով վստահելի ըլլալու համբաւը ունին։ Միանգամայն բազմաթիւ վարկատուներ կան, որք մեր ծառայութիւնները մեծապէս կ'գնահատեն, վասնզի՝ կ'նկատեն մեր հաստատութիւնը իբր տեղի մը՝ ուր ամէն ոք կրնայ դիմել կատարեալ վստահութեամբ և առանց ծախքի, միմիայն ինչ ինչ տեղեկութիւններ տալով իր անձնական յարաբերութեանց վրայ, ամէն անգամ որ իմանայ թէ իր վաճառականական տան վրայօք՝ սուտ զրոյցներ կ'շրջին։

Սիրով կ'ընդունիմք միշտ տեղեկութիւններ, զորս վաճառականք կ'փափաքին հաղորդել իրենց հայթայթիչներուն ի շահ բարւոք ծառայութեան, թէ՝ իրենց վաճառատան գործառնութեանց քանակութեան և թէ իրենց միջոցներուն մասին, ևն։ Այսպիսի տեղեկութիւններ ո՛չ միայն մէկ անգամ կրնան տրուիլ, այլ նաև՝ ամէն անգամ որ առիթը ներկայանայ. զոր օրինակ, նպաստաւոր հաշուեկշռի, գործի ընդարձակման, ևն. պատճառաւ։ Բնականաբար, այս կարգի բոլոր տեղեկութիւնք կանխաւ կ'քննուին ու կ'ստուգուին։ Հետեւաբար, անօգուտ են սուտ յայտարարութիւնք, որք աւելի կասկած յարուցանելու կ'ծառայեն։

Մեր բոլոր պաշտօնեաները, որք տեղեկութիւններ կ'քաղեն, ի ձեռին ունին արտօնագրեր, որոց մասին կ'խնդրեմք մասնաւոր ուշադրութիւն, վասն զի՝ ինչպէս յաճախ պատահած է, կան մարդիկ որք առանց արտօնութեան՝ մեր անուամբ անուղղամիտ հարցումներ ըրած են։

Մեր երեսնամեայ փորձեալ կարգադրութիւններն ու սկզբունքները կ'երաշխեն, կարծեմք, ջերմապէս յանձնարարելի ընծայելու համար մեր ծառայութիւնները (*)։ Պատրաստ եմք տալու ուրիշ որ և է յաւելուածական տեղեկութիւններ և ղրկելու նաև՝ տարեկան տեղեկագրեր, սակագնոց ցուցակներ, ևն.։ Մեր բոլոր գործակալութեանց մէջ ստացած փորձառութեամբ՝ իրաւունք ունիմք վստահ ըլլալու, որ միջազգային վաճառականութեան տեսակէտով՝ Պոլսոյ նման կարեւոր կեդրոնի մը մէջ, պիտի կարենամք վայելել ամէն բարեյօժարութիւն և օժանդակութիւն, զորս կ'խնդրեմք որ հաճին շնորհել մեզ վաճառականական լաւագոյն տարրերը, յօգուտ վարկի յարաճուն և հաստատուն յարաբերութեանց։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԵԱՆՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Վ. ՇԻՄՄԸԼԲՖԷՆԿ

(*).—Օտար երկիրներու վաճառականական տուներէն կ'խնդրուի, որ բաժանորդագրութեան համար դիմեն մեր գործակալութեանց, որք հաստատուած են՝ ի Պերլին, ի Պրիւսէլ, ի Լոնտոն, ի Բարիզ, ի Վիեննա, ի Ցիւրիխ, ևն։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Օսմ. Քօնսօլիտէն 29ն անցած.—Երկաթուղին 115 ֆր.—Անգլ. Քօնսօլիտէն 97 աւելի անցած.—Ֆրանսական Ռանթը 102 ֆր.ն անցած

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	28 33½
Ամէնէն բարձր գին	»	28 34½
Ամէնէն վար գին	»	28 26½
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	114 12½
Ամէնէն բարձր գին	»	114 25
Ամէնէն վար գին	»	113 37½
Թրանսվալ	»	150 —
Ամէնէն բարձր գին	»	150 —

ԲԱՑՈՒՄ Մայիս 27/9 Յնս.

Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	29 02
» » » » ժամ 5ին		29 —
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	115 —
» » ժամ 5ին		114 75
Թրանսվալ	ֆր.	152 —
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	540 —
» պարտաթ.	ֆր.	493 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	275 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	493 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	»	3 47½
Ռէժիի բաժնեթուղթ	Լ. Օ.	14 02
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնս.	»	265 —
Անատօլուի երկթ. պրտթ.	»	520 —
» բժնթ.	Ա. Ո.	10 60

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քօնսօլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ո.	1 25
» ութ օրուան	»	2 65
Ռումէլիի Երկթղ. »	ֆր.	2 —

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87 27
Անգլիական ոսկի	»	110 09
Բօլ Էմբէրիալ	»	90 —
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 05
Քրիմէյ	»	51 06
Մէթալիք	»	102 —
Ռուպլ Թղթադրամ	»	8 57

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 7 Յունիս

Օսմ. Քօնս. Սէրի Բ.	Ա. Ո.	52 —
» » » Գ.	»	28 25
» » » Դ.) բաց.	»	26 12
) գոց.	»	26 12
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12 87
Եգիպտական միացեալ	»	108 —
Անգլ. Քօնսօլիտէ	»	97 18
Այտընի Երկաթուղի	»	14 50
Փոխառութիւն Դասապա	»	86 —
» Հելլենական 1881	»	40 50
» » 1884	»	40 50
Մօնօբօլ	»	44 —
» » նոր 1892	»	88 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 37½
Թրանսվալ	»	6 12
Դրամազեղչ		3 —

ԲԱՐԻԶ, 7 Յունիս

Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ.) բաց.	Ա. Ո.	26 65
) գոց.	»	26 65
» » » Գ.	»	28 77
Օսմ. Կայս Պանքա	ֆր.	574 —
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	116 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	102 05
Քռէտի Լիոնէ	»	1056 —
Իտալական Ռանթ	»	103 60
Թրանսվալ	»	155 50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 230
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՊԷՐԼԻՆ, 7 Յունիս

Ռումէլիի Երկաթուղի	»	114 —
Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ.		26 —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 330
Դրամազեղչ		3 —

ՎԻԵՆՆԱ, 7 Յունիս

» Լոնտոնի վրայ	»	240 20
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	108 —
Օսմ. Ռէժի	»	296 —
Դրամազեղչ		3 ¼

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԴԱՂԹԱԲԵՐՔ.— Ցաքար.—Ժամանեցին 6,720 պարկ Դրիէնթէ, 696 պարկ ռուսական, 400 պարկ փոշի, եւ — մնտուկ Թէյլի շաքար. ծախուեցան 7,360 պարկ Դրիէնդէ և 928 պարկ ռուսական. աւստրիականը 68—69 ղրուշի, ռուսականը — ղրշ.ի, Թէյլի շաքարին 2 մնտուկը 68—69 ղրշ.ի։

Խահուէ.—Ժամանում 4000 պարկ և վաճառում 150 պարկ։ Գիները առմուր կ'ըռնուին, 530—680։

Բրինձ.—Ժամանում — և վաճառում 80 պարկ րիզօն։Գիներն են, եգիպտական $79\frac{1}{2}$—80, Ռանկուն՝ 110—115 ղրշ., Ռիզօն՝41-42 ֆր., Ճաբոն՝ 160—165 ղշ։

Սպիտրկական կարագ.—Վաճառումները կ'շարունակին։ Գինները բարձրացան։ Թականրոգի տեսակները $12\frac{1}{}$—13 ղշ.ի, և Բեզերապուրկի տեսակները $13\frac{1}{}$—$13\frac{1}{2}$ ղշ.։

Մոմ.— Ժամանում — մնտուկ Ֆուռնիէ և — մնտուկ Սէլէսդ. վաճառում 180 մնտուկ Ֆուռնիէ 58—$58\frac{1}{5}$ ղշ.ի, և 60 մնտուկ Սէլէսդ 57—58 ղշ։

Քարիւղ.— Թրանզիթի վրայ բանուկ գործ կայ, մնտուկը $15\frac{1}{2}$—$16\frac{1}{2}$ ղշ., մԹերանոցէն յանձնելի։

ՄԵՏԱՂ.— Երկաթ.— Ցաբթուս վաճառումներն 150 թոնօ են, որոց 80ը գաւառ ղրկուեցան։ Քանի մը տեսակներուն գինները բարձրացան։

Անագ.— Ժամանում և վաճառում 25 տակառ, 960 ղրշ.ի կենդինարը։

Պղինձ.—Լոնտոնի մէջ, Բիլի 54.7.6 անգլ. Թըֆ՝ 57.10—57 Պեսդ Սէլէքդիտ՝ 58 անգլ. ոսկի։

Թիթեղ.—Գինը բարձրացաւ։

Ցինկօ.— Հրապարակն հանդարտ է։ Մետաղի միւս տեսակներուն վրայ նշանակութեան արժանի գործ չեղաւ։ Ծամ. ոսկին 100 ղշ.էն

Երկաթ ձող, պերճ. կենդինր.		49—50
» » չուէտ.	»	79—80
» չրջանակ,	»	53—54
» չրջանակ,	»	56—57
» Թիթեղ (սաճ) $^{2}/_{4}$	»	64—65
» » $^{5}/_{10}$	»	69—70
» $^{12}/_{14}$	»	96—97
» » կլոր	»	88—89
Պամ	տակառը	88—89
Անագ	կենդինր.	900 950
Թիթեղ (Թէնէքէ) 2	մնտուկը	158
Պղինձ		13.—
Ցինկօ 100 օխան		387—390

ԱՐՏԱԾԵԼԻ ՆԻՒԹԵՐ.—Մետաքս.—Հրապարակը բանուկ է. գրեթէ պատրաստ ապրանք չկայ։ Մանարգններուն մեծ մասն արդէն գոցուած են։Մարսիլիոյ մէջ խոզակի խնդրանք կայ,հաստատ գիներով։ Լոնտոնի մէջ գործերն աւելի ոգեւորեալ են, հաստատ գիներով։ Լիոնի մէջ Պրուսայի և Պաղտատի խամ մետաքսին (կրէժ) գինն է 42-44 ֆր։ Սուրիա 43. Պրուսայի կրկնոլոր մետաքս (Օրկանսէն) 46, Սուրիա —50։ Մակնոզակ, փիլոն — ղրշ. Զոյգ » » 24—25 ղրշ. Սպիտակ եւ դեղին Պաղտատ 43—47 ղշ. Խամ մետաքս Պրուսայի 215 ղրշ.։

Դորգ.—Ցաբթուս մաքսատան մէջ և դուրսը գործառնութիւնք 3000 ոսկի եղան։ Քիրման սէճ" և Խորասան խալի կ'փնտռուին։ Կեսարիոյ մետաքս սէճ"ներուն վրայ ընթացիկ գործեր եղան, հատը $5^3/_4$—$6^1/_2$ ոսկի։

Մորթ.—Ցաբթուս հրապարակը չատ հանդարտ էր։ Այծի և ուլի մորթերն սպառած են։ Գառնուկի մորթերուն եղանակն սկսաւ, լաւ գործ կ'ըլլայ։ Ճագարի մորթին գինն ինկաւ, 100 հատը 229—232 ղրուշ։ Տեղական խաղախորդարանոց համար եղան մորթերուն վրայ գնումները թուլցան, կ'կարծուի թէ գինները պիտի իջնան։ Գոմէշի մորթ, չոր, օխան 5 ղշ., Կովու և մէշի մորթ, օխան 9—$9^1/_2$ ղշ., Այծի եզան մորթ, չոր, հատը 25—26 ղշ։ Ոչխարի չոր մորթ, օխան 4 ղշ։

Գազի խէժ (+էրբէ).—Մախուեցան 3 պարկ Կեսարիոյ պեղին $17^1/_2$ ղշ. գեղին Պոնտոս՝ Նիկտէ $18^1/_4$—$18^3/_4$։ Պատրաստ 1250—1300 պարկ։

Ճէհրի.—Ժամանում և վաճառում չեղաւ. գիներն են. Կեսարիա՝ $1^3/_4$—2, Էնկիւրիւ՝ $2^1/_4$, Իսքիլիպ՝ $1^1/_4$—2, Զիլէ, Թօգատ Զորում՝ $1^1/_4$—$1^3/_4$ ղշ. օխան։

Ընկոյզ.— Ընթացիկ գործեր եղան տեղական սպառման համար։ Գիներն են՝ Ա. տեսակ 54—60 Բ. տեսակ 45—50 փր. օխան։

Կաղին.—Գիներն առմուր կ'ըռնուին. Տրապիզոն 93—95 ղրշ. կենդինարը, Կիրասոն 98--102 ղրշ. կենդինարը։

Խռզկաղին.— Վաճառում չեղաւ։ Իզմիրի մէջ մի քանի գործեր եղան։ Գիներն են, Իզմիր և այլն 65—70 կենդինարը. Դարդանէլ, Պանտրմա 35—50 կենդինարը։

Զոր Պտուղ.— Մեր հրապարակին վրայ տեղական սպառման համար գործ չեղաւ։

Մասթիքա.—Գործերն աննշան և գիներն անփոփոխ են, 18—22 ղշ. ըստ տեսակին։

1902 Մայիս 25/7 Ցնս.

ՏԱՆՏԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԿԱԼՈՒԱԾԱՏԷՐՆԵՐՈՒ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԱՆԻ

Օ. ՏԷՐՈՒՆԵԱՆ

Ղալաթիա Աղաբ—Դափու

Պատիւ ունի ծանուցանելու թէ, չինութեանց եղանակին սկսելուն առթիւ, անոնք որ չինուածանիւթերու պէտք ունին, լաւ կ'ընեն անգամ մը այցելով իր մեծ մթերանոցն յԱզապ—Գափու, ուր կը գտնուին ծաղկանկար Քառօներ, Սեւաստափոլի քարեր, Ռօշէտիւռ Չիմէնթօ, ֆրանսական Ծօ Իտրօլիք, ձուլածոյ և կրէ սէրամիք խողովակներ, առողջապահիկ գործիներ տան համար, են։

Տէրունեան Տունը չիմէնթօի և այլ նիւթերու հայթայթիչն է Կ. Պոլսոյ Քարափի Ընկերութեան, Երկաթուղեաց Ընկերութեան, են։

Շատեր կ'փնտռուին տեղական աժան Ծօ Իտրօլիքն իբրեւ ֆրանսական գնելով, խաբուելով կապարեայ կնիքներու կեղծէն։ Հարազատ Ֆրանսական ապրանքին համար դիմել Տէրունեան Տունը, որուն սկզբունքն է մարդ չխաբել, և սակարկուած բուն ապրանքը տալ միշտ իր իսկական գնով։ 20—13

ԲՈՒԶԱՆԴԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՍԵՂԲՈՍ ԽԱՆ ԹԻՒ 5—7

Հայերէն, Գաղղ. և Տաճկ. դպրոցական դասագրոց ու պիտոյից համար մեծաքանակ մթերք, նոււէրի գիրքեր, Վէյթ-Լօպանի աշխարհացոյց մեծադիր քարտէսները, բուսաբանական և կենդանաբանական պատկերաց ընտիր հաւաքածոյ մը՝ նմոյշներով միշտ պատրաստ կայ։

Նոր հրատարակութիւն

Սահակեանց — Սրբազան պատմութիւն Նոր Ուխտի, ... 4 ղրշ.— Թօֆճեան — Նոր ընթացք ֆրանսերէն լեզուի, 4 ղրշ.— Զօպո — Նամակագրութիւն Գաղղ. Տաճկ. $12^1/_2$ ղրշ.։

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ ամէն կարգի նիւթերու և ՖՐԷՕՊԷԼԵԱՆ նուէրներու միակ կեդրոնատեղի։ 71

ԱՌԻԹԷՆ ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ.—Եթէ կ'ուզէք ունենալ ձեր իւղանկարկ կենդանագիրը բնական մեծութեամբ և կատարեալ նմանողութեամբ, դիմեցէք Բերա, Մեծ Փողոց, Աղա—Ճամի, Բուճէյի խանի կից նկարչատունը, Թիւ 104. ֆն $1^1/_2$ ոսկի Օսմանեան։ Գաւառներէ փափաք յայտնող անձինք պարտաւոր են ղրկել իրենց լուսանկարը։ Այս նկարչատան մէջ կ'պատրաստուին նաև եկեղեցական պատկերներ, գիւղանկարներ (paysage), մետաքսի վրայ ծաղիկներ են։ ... 10—7

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

COMPAGNIE ROSSIA A ST-PÉTERSBOURG

1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեդերսպուրկ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքաիա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ.

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ	10,666,667 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	104,000,000 »
1899ի հասոյթք	43,000,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	188,000,000 »

Ընկերութեանս քննիչ Արեւելից
Ա. ՀԻՐՄՈՒՋ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ Լըոյ (Ռէս Մուլոսդ-տի ...)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ԹԷՕՏՈՐ ԸԼԲԲԷՆ

Գ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ԱՍՏՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԷ

347, Մեծ Փողոց Բերա

(Պօն Մառշէի դիմաց)

Բարիզէ նոր հասած ըլլալով հաստատած է իր գարմանատունն ի Բերա՝ Արհեստին վերջին կատարելութեանց համեմատ կ'դարմանէ ամէն տեսակ բերնի հիւանդութիւններ, ակռայ կ'լեցնէ զանազան նիւթերով (ոսկի, բլաթին, են.)։ կ'շինէ կեղծ ակռաներ բնականի չափ և նման առանց ո և է անյարմարութեան։ Դիմողները գոհ պիտի մնան։

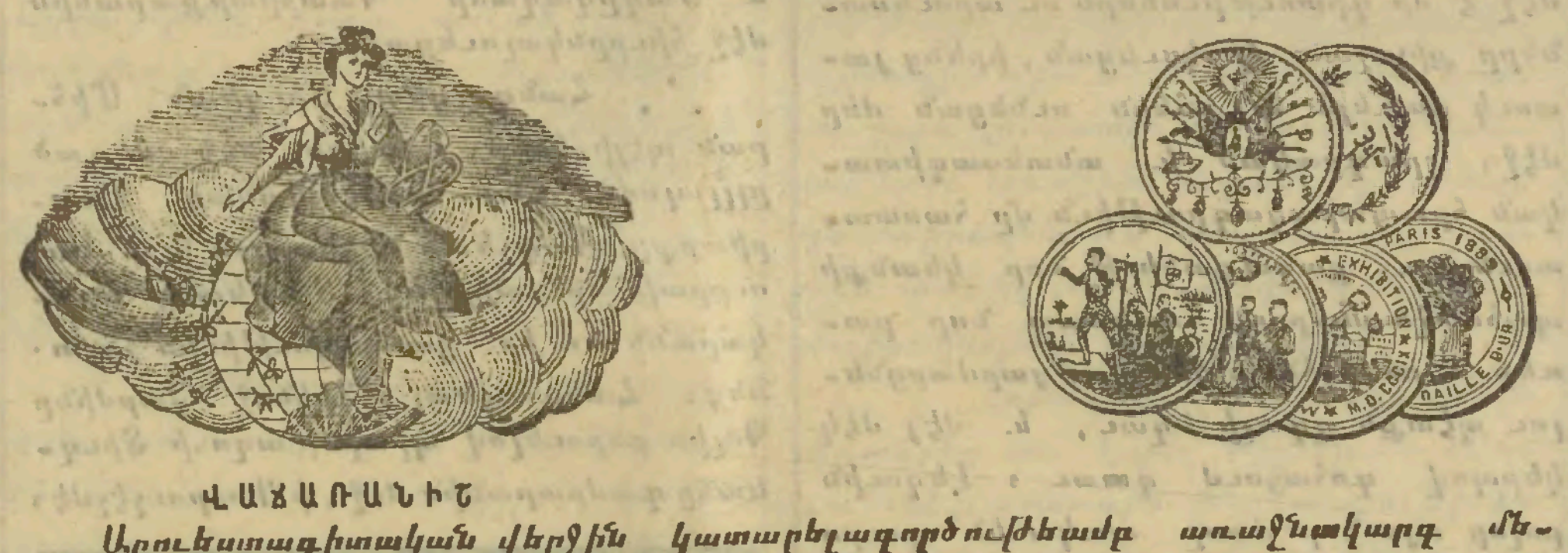
Կարօտելոց համար ձրի դարմանում երեքշաբթի օրեր մինչև ցերեկ։ 50—19

ԴԱԻԱՌԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ Մը բուժումներուն կ'չէշտենք ՀԱՄՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երկու ղղ.ի ... ։ Ամա ... , հեն հասցէն ԱՆՓՈՓՈԽ ԿՄՆԱՑ։

ԱՐԻՍ ԵՒ ԸՆԿ.

ՑՈՐԵՆԱՐԺ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ ՅՈՏԵՂԻՆԱՑ ԵՒ ՕՃԱՌԻ

Հիմնեալ 1889 ին, Կ. Պոլիս, Թոփհանէ-Բուլէ

ՎԱՃԱՌԱՆԻՇ

Արուեստագիտական վերջին կատարելագործութեամբ առաջնակարգ մեքենաներով օժտեալ ու եւրոպացի վարպետի մը հսկողութեան ներքեւ կ'արտադրէ ամենանուրբ հոտեղէններ ինչպէս նաև Թուալէթի հոտաւէտ և լուացքի պարզ օճառներ։ Տեսակի ազնուութեան մասին եւրոպական ամենամեծ գործարաններու ապրանաց դէմ մրցելու առաւելութեան կ'միացնէ գիներու գերազանց աժնութիւնը։ Փափաքողներուն քաթալոկը ձրի կ'ղրկուի։

Մեծաքանակ գնում ընել ուզողները կրնան դիմել Կ. Պոլսոյ մէջ Օրոստի Պաք և Կ. Իսճէճեան Որդիք վաճառատուններ, իսկ գաւառներու և օտար երկիրներու մէջ դիմել գործակալութեանց որ ի ստորև, ուր պիտի գտնեն նմոյշներու ցուցադրութիւն մը՝ պէտք եղած բոլոր տեղեկութիւններով.

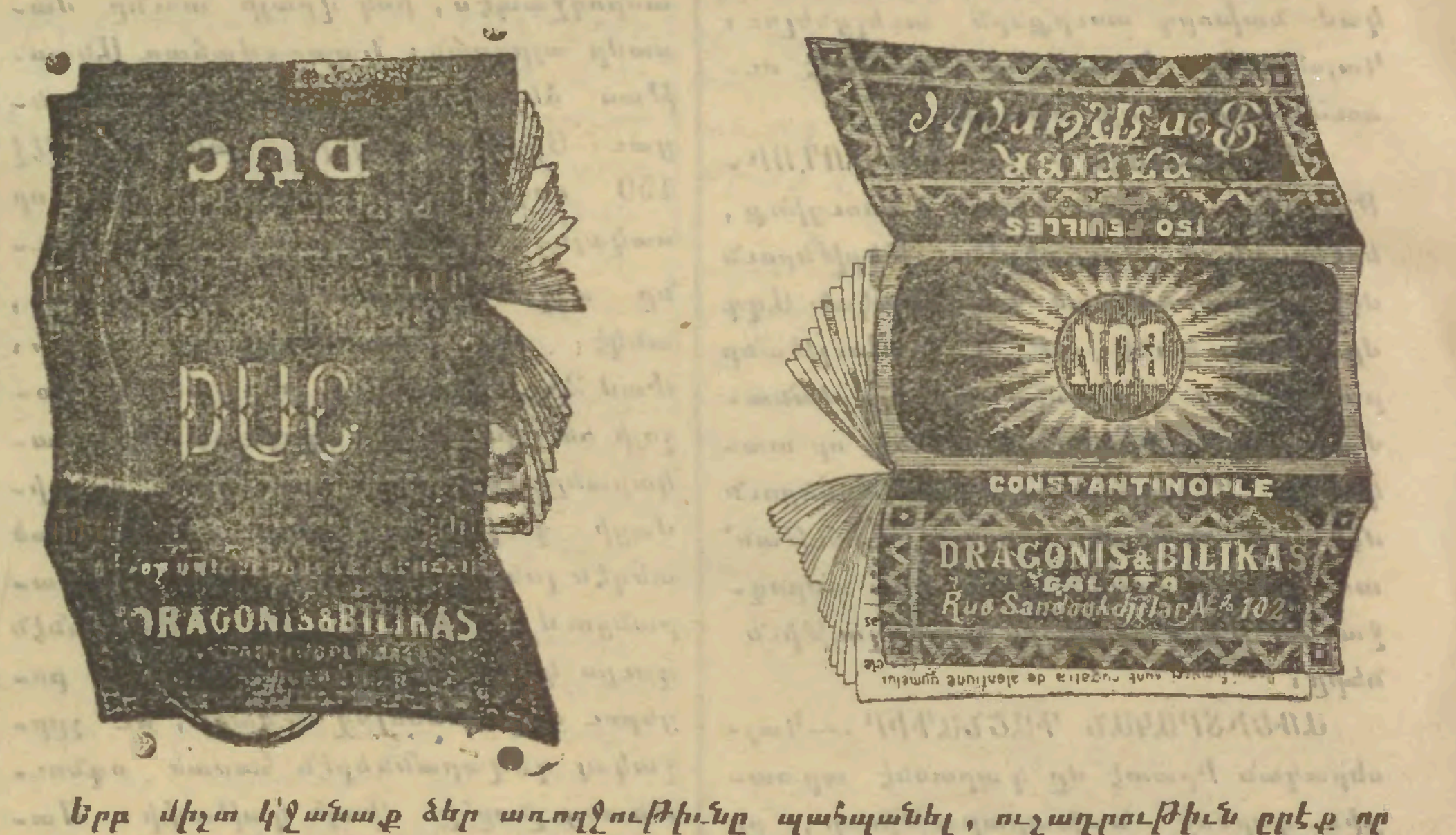
ԲԱՐԻԶ.— Պ. Պ. Լաքսաէլէս Որդի և Ընկ. 28.—Ռիւ Շաբօտոէօն.	ԶՄԻՒՌՆԻԱ.— Պ. Հայնրիխ Վառնինկ.
ՊՈՄՊԱՅ.— Պ. Պ. Ապքար և Ընկ.	ՍԵԼԱՆԻԿ.— Պ. Տինօ Ֆէրնանտէզ.
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ.— Պ. Մ. Գալֆաեան	ԻՒՍԿԻՒՊ.— Պ. Մ. Քափուանօ.
ԴԱՀԻՐԷ.— Պ. Հ. Ռոզանթալ.	ՊԷՅՐՈՒԹ.— Պ. Ֆրանքէլ Շէֆֆնէր.
ՌՈՒՍՃՈՒԳ.— Պ. Պ. Կ. Իսճէճեան Որդիք.	ՍԱՄՍՈՆ.— Պ. Պ. Պետրոսեան Եղբ.
ՎԱՌՆԱ.— Պ. Կէօռ Արթինի.	ՏՐԱՊԻԶՈՆ.— Պ. Արիս Կ. Իսճէճեան.
	ՍԵԲԱՍՏԻԱ.— Պ. Պ. Վ. և Մ. Մեծատուրեան
	ԻԶՄԻՏ.— Պ. Յակոբ Մաձեան.
	ՌՈՏՈՍԹՕ.— Պ. Յակոբ Բաօվատալ.

ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՄԵՆԷՆ ԱԶԴԵՑԻԿ ԴԱՐՄԱՆԸ

Ամէն մարդ գիտէ որ ջղային հիւանդութիւնները կը ծնին գլխաւորաբար մարմնի ու մտքի չարաչար աշխատութենէ, յոգնութենէ, հիւծումէ և ամէն կարգի զեղծումներէ։ Ջղայինհիւանդութիւնները բուժելու համար մինչեւ ցարդ հնարուած դեղերն անբաւական եղած են իրենցմէ սպասուած արդիւնքն արտայայտելու, անոր համար որ վերոյիշեալ դեղերը ջիղերուն բնական ոյժը չը կրցանցնելու նպատակով միայն պատրաստուած են։ Բարիզի առաջնակարգ բժչկապետներէն Պ. ԲՐԻՒՆԻԷ, վերջին տարիներս հնարած է դեղ մը ՆԷՕՐՕԶԻՆ ԲՐԻՒՆԻԷ անուամբ, որ ոչ միայն տկարացած ջիղերը կը զօրացնէ, այլ բնական ոյժէն զատ նոր ոյժ կուտայ անոնց, որովհետեւ ինչ նիւթերէ որ կազմուած են ջիղերը, ճիշտ մի և նոյն նիւթերով բաղադրուած է այս ՆԷՕՐՕԶԻՆ ԲՐԻՒՆԻԷն։ Երիտասարդական կորով ստանալու եւ ջիղերուն ի՛նչ աստիճան զօրացած ըլլալը հասկնալու համար, կը բաւէ փորձ մը ընել այս դեղէն։

Կէս գլխու ցաւը, ջղային հազը, երեսի ջիղերուն ցաւիլը, անքունութիւնը, ջղային տկարութիւնը, դիւրագրգռութիւնը, սրտի բաբախումն, ոյժաթափութիւնն եւ ուրիշ այս կարգի հիւանդութիւնները հիմնապէս կը բժշկուին ՆԷՕՐՕԶԻՆ ԲՐԻՒՆԻԷով, որ կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու դեղարաններուն ու դեղի մթերանոցներուն մէջ։ 52—36

Երբ միշտ կ'ջանաք ձեր առողջութիւնը պահպանել, ուշադրութիւն ըրէք որ ձեր սիկարի թուղթերն եւս առողջապահիկ ըլլան։ Ուստի, ՏԻՒՔ և ՊՕՆ և ՃԷՐՄԱԿ ԿՈՂՔՈՎ ՊՕՆ, սիկարի ընտիր թուղթերը ջերմապէս կ'յանձնարարուին։ 52—45

WESTERN ASSURANCE COMPANY

ՈՒԷՍԹԸՐՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԹՈՐՈՆԹՕ ԵՒ Ի ԼՈՆՏՈՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1851 ԻՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՑԱՏՈՒԿ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎԸ

Պատրաստ գրամ եւ տարեկան հասոյթ Անգլ. Ոսկի	1,250,000
Հիմնուելէն ի վեր հատուցած վնասները Անգլ. Ոսկի	6,000,000

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ Ի ԼՈՆՏՈՆ

ԱՊԸՐՏԻՆԻ ԿՈՄՍ G. C. M. G. (Նախագահ)

ՍԸՐ ՃՕՆ ՔԷՆՆԷՐՈՒԷՅ Bart. M. P.

ՄՐ. ՃԷՅՄՍ ՍՊԷՎԷՆՍԸՆ, (Կրոմուէ և Ընկ. Լոնտոն)

Ուէսդըըն Ընկերութիւնը՝

1° Հրդեհի դէմ ամէն կարգի գործեր կ'ապահովագրէ առանց բացառութեան և էն նպաստաւոր պայմաններով.

2° Վնասները տեղւոյն վրայ կ'հատուցանէ անյապաղ և առատաձեռնութեամբ.

3° Իր վճարեալ դրամագլխին մեծութեամբն ի վիճակի է անգլ. ամենամեծ ընկերութեանց համահաւասար հսկայ գումարներ ապահովագրելու։

Ընկերութեան դրամատունն է Պանք օֆ Սքօթլէնտ Լոնտոն

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ ՖԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Անանիստիի խան 20, 21, 22

Ց. Գ. Գաւառներու մէջ ... գործակալներ կ'փնտռուին։

ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ ԱՆՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, ակռաները և մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերն որոշեալ քանակութեամբ ՖՈՍՖՈՐ կ'պարունակեն որ մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդամներուն կանոնաւորաբար աշխատելուն կ'օգնէ։ Այս ֆօսֆօրը որ թանկագին է վարդկային կազմուածքին համար, չատ անգամ կ'քչնայ հիւանդութեանց պատճառով և այն անձն որ կորսնցուցած է մարմնոյն ֆօսֆօրը, տեւական տկարութեանց կ'ենթարկուի։ Արիւնը կ'տկարանայ, ջիղերը կ'թուլնան, ծունկերը կ'կտրին ամբողջ մարմնոյն և գլխաւորաբար ուղեղին մէջ յոգնութիւն կ'զգայ, սիրտը կ'տրոփէ և դեռ այս կարգի չատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի։

Կորսուած Ֆօսֆօրը կրկին արեան մէջ մտցնելու և զայն զօրացնելու համար, բժիշկներ երբ հնար մը կ'խոհէին, այս տարի Բարիզի առաջնակարգ քիմիագէտներէն Պիլեօն՝ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ անուամբ դեղ մը հնարեց ու կորսուած ոյժը կատարելապէս կ'մտցնէ արեան մէջ, ջիղերը, ոսկորներն որ մարդուս կազմուածքը կ'զօրացնէ, և մարմնոյն դիւրաշարժութիւն կուտայ։ Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինն յոգնեցուցած են, անոնք որ զեղծումներու պատճառաւ անկարողութեան մատնուած են և վերջապէս անոնք որ ոյժի պէտք ունին, անհրաժեշտ է որ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ O vo-lé'cithine Billon առնեն։ Օ Վօ Լէսիթին Պիլեօնն որ ամէնէն ազդու դեղն է չաքարախտին, ընդունուած է Ֆրանսայի բժշկական Ակադեմիէն և կ'ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով։ 52—32

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Նº 23, 25, Պապը Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (8)

ԽՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՈՆԴԷՓԷՆ

ԴՐԱՄԻՆ ՁՈՀԵՐԸ

ԳԻՐՔ Բ.— ԴՐԱՄԻ ԹԷ ՍԻՐՈՅ ՁՈՀԵՐԸ

Է.

—Կ'տարակուսիմ ձեր սիրելուն վրայ, շարունակեց Սէզար, բայց վստահ եմ որ ինծի անհնազանդ գտնուելու մտածումը պիտի չունենայ երբեք։ Այս սոսկումն և այս հնազանդութիւնը պէտք է ծառայեն ինծի։ Իմ աղջիկս է, լա՛ւ։ Կ'ընդունիմ, եթէ կ'ուզես, բայց ինչ կ'ըլլայ։ Ինք չի գիտեր, եւ երբեք պիտի չգիտնայ։ Օրինական թուղթ մը չկայ որ իմ հայրութիւնս հաստատէ։ Կ'կարծէ որ մանկութեան ատեն քովս առած եմ զինք, թէ ամէն բան ինձ կ'պարտի քանի որ ես իրեն բան մը չեմ պարտիր, եւ թերեւս ալ երախտապարտ է, բայց վստահ չեմ։ Պլանչ հարուստ պիտի ըլլայ, քանի որ պիտի աշխատի մեզ հարստացնելու։ Անոր միջոցաւ է որ Շաւլէնի Դուքսին հարստութիւնը մեր ձեռքը պիտի անցնի...։

—Ի՞նչ կ'խորհիք ուրեմն, հարցուց Մալքէրդիւի ակամայ սարսռալով։

—Կ'խորհիմ օրերս վերջացնել միլիոնատէրի մը մորթին մէջ, ինչպէս գիտես, պատասխանեց Սէզար, եւ երբ ոսկիի անձրեւն սկսի տեղալ, ջրարդանին տակ պիտի գտնուիս բարեբար տարափէն քու բաժինդ առնելու համար։ Ուրեմն բան մը հոգդ մի՛ ըներ, բանէ մը մի՛ տարակուսիր, եւ թո՛ղ զիս որ իմ գծած խորհրդաւոր ճամբէս երթամ։ Այս թղթածրարները հետս կ'տանիմ։ Խնամքով պիտի ուսումնասիրեմ զանոնք։ Թերեւս այս իրիկուն էսկ գործի սկսիմ։ Վեց ամիս չեղած, մեր նպատակին պիտի հասնինք...։ Հանգիստ եղիր ուրեմն, եւ 25,000 ֆրանք տուր ինծի։

Մալքէրդիւի դիտողութիւն մը չըրաւ։ Սենեկին մէկ անկիւնը դրուած մնտուկը բացաւ, 25 հատ պանքաթօ հանեց եւ Սէզար տը Ֆօսառոյի տուաւ, որ ծալլեց ու գրպանեց, եւ յետոյ թղթածրարները թեւին տակ առնելով ընկերոջը ձեռքը սեղմեց եւ դուրս ելաւ այն խորհրդաւոր բացուածքէն որ Բրօվանս փողոցի իր ապարանքը կ'տանէր։ Մալքէրդիւի իր ծխնիներուն վրայ դարձուց թանձրաքարտէ չարժուն տախտը, որուն պաշտօնն էր դուռ մը գտնուելն յայտնի չընել, թանձրաքարտը դրաւ պահարան խորչին մէջ եւ ճայի ժամուն սպասելով, Դրասենեակին պաշտօնէից գործ պատրաստելու աշխատութիւնով պարապեցաւ։

Միւսանք Սդանիսլաս Բիքօլէի, որ նամակը կարդալէն անմիջապէս եւքը, Վիքդուար փողոցի սրճարանը վազեց։ Ներսով ու դուրսով ողորմելի այս սըրճարանն ստորին կարգի գինետուն մ'էր։ Բարձրահասակ մարդ մը կրնար ձեռքովը ձեղունին դպչիլ։ Նեղ պատուհանէն այնչափ միայն լոյս կուգար որչափ պէտք էր փոշիլից սեղաններուն վրայ գտնուած քանի մը լրագիրները կարենալ կարդալու համար։ Երեք յաճախորդներ միայն նստած էին աթոռներու վրայ։ Խանութին տիրուհին, քառասունևոց կին մը, որ կ'ըսէր թէ այրի մնացած էր ամուսնէ մը զոր մէկը ճանչցած չէր, իր հաշուեսեղանին ետեւ բազմած էր եւ Բրէ Ժօղուէ թերթօններէն կտրուած վէպ մը կ'կարդար։ Ցաճախորդներէն մին բերել տուած էր գաւաթ մը կանաչ լըքէօր, զոր խմած չէր։ Ձեռքը բռնած էր լրագիր մը զոր չէր կարդար եւ աչքերը գրեթէ հաստատուն կերպով սեւեռած էր սրճարանին դրան վրայ։ Այս անձը, որ 27 կամ 28 տարու կ'երեւար, հայ—լայֆի պատկանող թեթեւսոլիկներու կատարեալ թիպն էր։ Սիրուն դէմքը, որ չափազանցուած կեանքի մը յոգնութենէն տժգունած էր քիչ մը, ժպտուն արտայայտութիւն մ'ունէր։ Այդ երիտասարդն Հէքդոր Պէկուրտն էր, Քասդել Վիվանի Իշխանը։ Դուռն յանկարծ բացուեցաւ մեծ աղմուկով։ Սդանիսլաս Բիքօլէ ռուբի պէս ներս մտաւ, կսկծագին պատմութեան մը արցունքոտ յուզումներէն խլելով խանութպանուհին։ Նորեկը չորս դին պտտցուց աչքերը, եւ առաջին նայուածքով ճանչցաւ Իշխանն որ, ինք ալ Սդա—Բին ճանչնալով, նշան ըրաւ քովը գալու։ Սդա—Բի անոր քով վազեց։—Ո՛չ, փա՛ռք Աստուծոյ, յիշողութիւնս չէր խաբեր զիս, ըսաւ յուզեալ ձայնով մը։ Ճիշդ գուշակեր էի։ Կրանտ Ժօղի լուզորդն իրօք Իշխան Հէքդոր տը Քասդել Վիվանն էր...։

—Այո՛, Միսիւ՛ Սդա—Բի, պատասխանեց Հէքդոր ժպտելով, ձեր յիշողութիւնը զօրաւոր է, ինչպէս նաև իմս։ Կ'տեսնէք որ յիշեցի ձեզ։ Զարմանալի է թէ անունններն ի՛նչպէս կը քանդակուին ուղեղիս մէջ։

—Ձ.ս յիշած ըլլալնուդ համար մինչեւ վերջին շունչս երախտապարտ պիտի ըլլամ։ Մնաց որ, չատ չեմ զարմանար զիս յիշած ըլլալնուդ համար։ Պարագան չատ տարօրինակ էր եւ ձեր կեանքին մէջ թուական մը կազմեց։ Պաշտօնս էր հարստութիւն մ'ընդունել տալ ձեզ բանի։

—Ձէի կրնար երեւակայել որ խըրնդիրը միլիոններ գանձելու վրայ էր։ Համոզուած էի որ պահանջատէրերս կը հալածեն զիս։ Բարեբախտաբար եկաք գտաք զիս ջուրին մէջ։ Ցիշատակելի բան էր ձեր լողալը, իրա՛ւ որ։ Տակաւին կ'խնդամ։

—Պատիւ մ'է զոր կ'ընէք ինձ։

—Բայց նստեցէ՛ք։

—Ձե՛ր քով..., պոռաց Սդա—Բի։

—Ինչո՞ւ չէ։ Ի՛նչ կ'խմէք։

Մալքէրդիւի գործակալը պատասխանեց Իշխանին քովը նստելով.—Տակաւին ճաշ չեմ ըրած։ Գաւաթ մը մաթէր սիրով կ'խմեմ։

Հէքդոր Սդա—Բիի ուզածը պատուիրեց։ Սպասաւոր մը, որ անկիւն մը կը մրափէր, ոտք ելաւ եւ Հէքդորի հրամանը կատարեց։ Սդա—Բի անկեղծ հեչտութեամբ մը համտեսեց իր առջեւ դրուած ըմպելին։ Բիչ քիչ խմելով հանդերձ, աչքին տակէն կ'նայէր Իշխանին որ ծխատուփէն ...նի մը կ'ընտրէր։—Կրնա՞մ խնդրել ձենէ, հարցուց Սդա—Բի, որ իմացնէք ինձ այս ժամադրութեան պատճառը։

—Ձէ՛ք գուշակեր քիչ մը։

—Կարծեմ թէ խնդիրը տեղեկութեան մը վրայ է որուն պէտք ունիք։

—Նախ ատիկա, եւ յետոյ ծանր ու դժուարին գործ մը։

Սդա—Բի ուրախութենէն ցնցուեցաւ։ Քասդել Վիվանի Իշխանին հաշուոյն կատարուած ծանր ու դժուարին աշխատութիւն մը ոսկի առող հաւը պիտի ըլլար։—Եւ եթէ ձեզ կ'դիմեմ, չարունակեց Հէքդոր, պատճառն այն է որ լաւագոյն յիշատակ մը պահած եմ ձեր չարքաշութենէն եւ սրամտութենէն որուն այնքան փայլուն ապացոյցները տուիք։

—Շատ բարի էք։

—Ճիշդը կ'խօսիմ միայն։ Ջուրին մէջ զիս դիմաւորելնիդ բանաստեղծութիւն մ'էր համակ։ Ձեր տակէն անցնիլս չչուարեցուց ձեզ։ Այդ, այն գործը, որուն վրայ խօսիլ կ'ուզեմ ձեզ, բացառիկ ճարպիկութիւն մը կ'պահանջէ։ Այս պատճառաւ ձեզ կանչեցի։

Ծպտեալ ոստիկանը կ'ուզէր կ'փքանար մեծարանքներու այս տարափին տակ։—Իրաւ որ պատիւներով կ'լցնէք զիս, ըսաւ կեղծ համեստութեամբ։

Ը.

—Շատ նեղութիւն քաշեցի ձեզ գտնելու համար, Միսիւ՛ Սդա—Բի, ըսաւ Հէքդոր։

—Անչուշտ Ռօչ եւ Ֆիւմէլ գործակալութեան հարցուցիք զիս։

—Այո՛, եւ անոնք ալ աներկրորդ կերպով պատասխանեցին ինծի թէ ի՛նչ եղած ըլլալնիդ չէին գիտեր։ Վերջապէս, երէկ իմացայ որ Մալքէրդիւի Դրասենեակը մտեր էք։

—Ութն ամսէ ի վեր հոն եմ։

—Գո՞հ էք։

—Ի՛հ, կարողութիւնս կ'գնահատուի։ Ասոր ըսելիք չկայ։ Բայց վարպետնիս արհեստը լմնցուցած է։

—Վերջապէս ձեզ գտայ։ Էական կէտն ա՛ս է։ Հիմա պիտի խօսինք լմնցնենք չուտով, վասն զի մարդ կ'սպասէ ինծի։

—Ձեր բերնէն ելած խօսքերն անմիջապէս պիտի հասկնամ։

—Դրասենեակէն դուրս արգիլուած չէ՞ ձեզի զբաղիլ մասնաւոր գործով մը, որ բաւական սատկ չահեցնէ ձեզ։

—Ընդհակառակն բացարձակապէս արգիլուած է, եւ եթէ վարպետիս հրամաններուն անսաստեմ, պաշտօնս կ'կորսնցնեմ։ Բայց ձեր սիրուն համար պատրաստ եմ ամէն կանոնազանցութիւն գործելու։ Մանաւանդ որ դիւրին կ'երեւայ գործը գաղտնի պահել վարպետէս։

—Նոյն ինկ անհրաժեշտ է, ըսաւ Իշխանը։ Անխոհեմ բառ մը կ'բաւէ ուշադրութիւնն հրաւիրելու համար մէկու մը զոր կ'ճանչնամ։ Շատ ջղուտ եմ, Ժընըվիէ՛վ։ Բարի եւ չատ զուարճալի աղջիկ, բայց Ճավոյի յովազի մը պէս նախանձոտ եւ ամէն բան կոտրել թափելու աստիճան կատաղի ես։

—Այդ կատաղի կինն անշուշտ ձեր բարեկամուհին է, ըսաւ Սդա—Բի։

—Այո՛, պատասխանեց Հէքդոր խնդալով։ Կին մ'է որ կ'սիրէ զիս գլխի ցաւ պատճառելու եղանակով մը։ Մօզէն ամենափոքր կասկած մը անցնելուն պէս, կատղի կ'հանէ։ Արդ, առտուընէ մինչեւ իրիկուն, եւ գիշերն ալ, կասկածներ ունի։ Սիրուն գլխի ցաւ մը, Միսիւ՛ Սդա—Բի։ Հետեւապէս, պէտք չէ որ իմանայ...։

—Թէ խնդիրը սիրային էնդրիկի մը վրա՞յ է։

—Ճիշդ։

—Նայեցէ՛ք, ատիկա իմ մասնագիտութիւնս է։ Կանացի գործերու մէջ վարպետ եմ։ Իմ ոտքիս եկող մը չէք կրնար գտնել Բարիզի մէջ։ Օր. Ժընըվիէվի ոտքին վրայ խօսի՛նք քիչ մը։

(Շար.) Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ